

Ingyen!! 25 frt bevásárlás után 1 angol színes v. fehér abrosz
60 „ „ „ 1 Princess-ruha.

Csak 37 napig!

A bekövetkező őszi és téli idényre!

Minden freésrés kikerülése miatt van szerencsém kielenteni, ha a t. megrendelőeknek a megrendelt tárgyak valamelyike nem conveniál, hajlandó vagyok visszavenni, franco, miután megtörténnék néha, hogy bérmentelen küldeték vissza, mely esetben nem fogadhatom el. — Az alant hirdetett tárgyak eladása csak 87 napig folyik, kérem tehát megrendelőseiket siettetni, miután határozott akartam minden rendelést pontosan eszközölni.

Arjgyezk kívánára bérmentve küldetik. 4 67

Ifj. Eibisch Zsigmond,
a „Prófétá“-hoz.

a „Prófétá“-hoz.

ELÁRUSÍTOKNAK
gy igen kelendő ezikk minden
öltés nélküli eladására, minden
endbél férfiakk keresetnek.
rásbéli tudakozódásokat B. K. 504
latt közver tenek Haasenstein és
Vogler B. Budapesten. 4878

kik köszvény, csúsz és az
ezen bajokból eredő bé-
nulások stb.-ben szen-
vednek,

bár ha már minden kigondolható gyógymódot minden erejük nélkül meg is értek volna is, a bár ha már még a reménységgel is, teljes egészsé-

visszanyerhetésére vég ég fel
hagytak volna is, ha már oly sok
mindent megkísérlettek, fordul-
janak utoljára még Moessin-
ger L. G. úrhoz Frankfurt-
ban a Majna mellett. Ennek
gyógymódja által magában az
utóbbi hónapban is sok szá-

zanszánakulak ing nyavalyáiktól tökéletesen, a Mosinger ur a gyógymód előt, mely mellelleg mondvanem is valami nagy pénzbeli áldozatokat igényel, mindenkinek megengedi, hogy magának eredményei felől felvilágosítá-

sokat szerezzen, mi czéből egy tőle vagy ezen lap kiadói vatala által, ingyen megszerezhető röpiratban nagy számu minden rendű meggyógyuit egyének címzet közli. A kezelés mint felettebb észszerű bizonyult be. — Moes-inger ur voltaképen a b. tegtől csak a bajés

annak eiere tulajdonsága leírását kívánja, s azzal ő a bete:gel közli megszabott rendeleteit. — Magyarul is levelez. 4879

Ajánlasraméltó

hölgyeknek
az egyedüli Ártalmatlan, kitűnő
szépségfenntartó szer:
RAVISSANTE
dr. Lejosse-t i Párisban.
A legjelesebb és legmegbízhatóbb

szépségtől porszerűek, pátusz-
názók, bór-átkák, nap-egés-
zeplő, rezesség és mindenem-
bőr-kiütések ellen.

A „Ravissante” a bőrnek gyöny-
örű, fiatal frissességét kölcsönöz,
erőreztet, nyakát és kezeit vakilló
féhességűvé teszi, ifjít és frissít
attól, ha bírt, a zord levegő behatá-
sától ellen védelmez, a bőr gyöngéd
selym legkésőbb öregsgéig megtartja
a bőrön a legjobb szém előtt álló
féhességvetetlens. Sok év óta jogza-
lat legkedveltebb börtisztító és
szépség-szere a hálfvállagnak.

Egy nagy eredeti üveg 2 ft 50 kr
(Eleg 6 óra.)
Egy kis eredeti üveg 1 ft 50 kr
(Eleg 3 óra.)

Felülmulhatatlannak
bizonyult valamennyi eddig készí-
tett szappan között egyedül és ki-
árólag a kitűnő, általánosan
ismert 4626
SAVON RAVISSANTE
dr. Lejossé-féle Pariban.

A legkedveltebb pipere- szappan a bőr szépitése, a javítására, élettel és fenntartó hatása által a bőr hajlékonysága és puhaságára különösen kitűnik.

A ki egy szer megkísérté, soha sem fog más szappant használni.

Egy dobozzal (3 drb.) 1 ft 50 kr. minőségben kapható

Budapesten:
Valódi TÖRÖK JÓZSEF
 gyógyász. király-utca 7.
 Zeneff M. házhoz, Dorottya-utca 3.
 Kertész Tódor, Dorottya-utca 2.
 Adász utóda, koronaherceg u. 2.

Előfizetési föltételek:	VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK	együtt:	egész évre .. 42 frt félésre 6 „	Csepén a VASÁRNAPI UJSÁG:	egész évre .. 8 frt félésre 4 „	Csepén a POLITIKAI UJDONSÁGOK:	egész évre ... 6 frt félésre 3 „
-------------------------	--	---------	---	---------------------------	--	--------------------------------	---

44-dik szám. 1878. BUDAPEST, NOVEMBER 3. XXV. évfolyam.

A zborniki temetö.

A BOSNYÁK-SZERB határszéli vár melletti táborból kaptuk az eredeti rajzot, melyet olvasóinknak itt bemutatunk. Trefort Ervin temetése alkalmával vette föl egy hazánkfia, Róth Jakab táviratistát, az elhunyt jó ismerőse, a zivorniki keresztény temető, a helység egy része és az összeszórult hegyek közt kanyargó Drina-völgy ez érdekes képét.

A derek ifju temetéséről, kivel annyi szép remény szállt a sirba, megemlékeztek a lapok, s nem hagyták megemlíttelen azt a szép kegyeletet, melyet a tisztikar és a legénység az elhunyt bajtárs koporsója fölött tanúsított. E jelentéseket a képekhozó mellékelte szöveg sok részben kiegészíti. Ott, a hol a dombra fölvezető lépcső fölött a sir emelkedik, a terraszalaku lap közepén volt letéve a szép kék koporsó, körülötte fényes és tölgykoszorúkkal s behintve szára virággal. Mind a két oldalán két-két ember állt viaszfáklyával s hat katona teljes fegy-

verzetben. A koporsó jobb felőli oldalán állt a szertartást végező lelkész, a boldogultnak barátja. Némethy József tábori pap. Mindjárt mellette állt Kees altábornagy, s a táboriaki főorvos, talál pedig fáklyákat tartó gyalog közbírók szűk magyar nadrágban. A másik oldalon a miniszter foglalt helyet a templomi zászlóval, mellette két felfűzött viaszgyertyát tartó ministránsok. Ezek mögött állt a görög nem egyesült lelkész, ki az ifjúsággal, egyházi zászlókkal, minden fölcsóztatás nélkül megjelent a gyászszertartáson teljes ornatusban.

Ajánlásraméltó
hölgyeknek
 az egyedül ártalmatlan, kitűnő
 szépségfenntartó szer:
RAVISSANTE

A ZVORNIKI TEMETŐ. — RÓTH JAKAB EREDETI RAJZA UTÁN.

A FRANKLIN-TÁRSULAT
 Magyar Irodalmi Intézet kiadásában (Budapest, egyetem-utca 4-ik szám)
 megjelent és minden könyvtárunknál kapható:

E M I L,
vagy
A NEVELÉSRÖL.
Irta
ROUSSEAU J. J.
*Franziából fordította és magyarázó jegyzetekkel
ellátta*
FÜHRER IGNÁCZ.
Ára füzve 2 frt 40 kr. o. é.

Temesváry Már cipőgyára
Budapestben, király-utca 2. sz.
báró Orczy-éke ház.

Hölgyeknek:
 Sétálcipő (divatos felsőcipő) leg-
 nyomában kivilóra ft. 3.30
 Regatta-cipő beveredél, legűn.
 lastang- vagy borból, legdivat.
 alak ft. 2.50
 Érzékelő csúg-talp, 2.50 cmtr.
 magas, legnyomabb fajta ft. 3.00
 Bőr csúg-talp, 2 cmtr. magas,
 erős dupla talpall ft. 3.—

Uraknak:
 Házit cipő a nyom borból ft. 1.10
 Felsőcipő a nyári divat, legjobb
 zergebőrű csúg-talppal ft. 3.50
 Csúg-tópánok csúg-talppal ft. 3.00
 Zerge-borból, legjobb fajta ft. 3.00
 Borbőrű topán (vikkos) erős,
 dupla talpall, első min. ft. 3.50
 Kalkedón csúg-talp, csúg-ny., 4.
 képhetű legjobb minde, ft. 2.—
 Chagrin vagy vikkos bőrcsúg-
 talpall, magas székkel és dupla talpall
 ft. 8.20

Megrendelésre utkuv. t vagy az ősz-
 szek szállítás. mellett a legjobban
 845. teljesítetnek.

Legkellemesebb és legkitünőbb gyógyhatásu magy. édes

feltalálva és készítő Fácányi Ármin gyógyszerészétől.
Budapest, X. ker. Kőbányán.

Ára: egy nagy üveg 1 ft., kis üveg 50 k. Kapható a feltalálónál és a következő raktharakban Budapesten: Türk J. gyógyszerész — Szutpa Gy. gyógyszer. — Hantl K. gyógyszer. — Edelskutz L. ud. szállító. — Radecsay és Bányai. — Neruda N. drogista. — Brazay K. nagyzserkedő — Molnar J. Fialetskij-építész. — Hüller K. Lépő utca. — Kobácnay J. üvítőlátó. — Budán a várban, az udvari ügyosztárban. — Wlaschek E. Krisztinavárosi gyógyszer. — Zhoray B. gyógyszer. — Schneider Ján. Lánchíd mellett. — Vídekén: számos gyógyszerész és kereskedő utrakál.

Elismert nyilatkozat.

Tek. Fácányi Ármin gyógyszer. urak, Budapest-Kőbányán.

Azon ók által gyomorhurut ellen feltalált és készített kész-műstár, valóban igen kitűnő gyógyhatású anyag, mivel annak daczára hogy 76 éves emulatam, és a bajom igen régi és nagyon makacs volt, mégis azon műstár rajtam nagyon sejtelt, és pedig valamint a gyógyszerész, s engem olanyra kintest gyomor és megzababálaltam. Annak fölött felkértem, miszerint azon kitűnő gyógyhatású műstárból részemre még négy nagy üvegezt postafordulvaik és utánvevél mellett küldeni sziveskedjék. — Muradok ósintse titkossá.

Nagy-Váradi, 1873. május 27. 65-utca 900 sz. 4987

Knoor Mihály, s k.

Budapesten, egyetem-utca 4-ik szám.

A felső lépcsőt az alsótól elválasztó kis lapályt a 31-ik hadosztály tábornoka foglalta el, míg a felső lépcső két oldalán Kussevics ezredbeli magyar bakák, egy felszárad, képeztek sorfalat. Az alsó lépcsőket a 31-ik hadosztálynak, valamint a 23., 44. és 69. ezrednek szolgálatban nem levő minden parancsnoka a különböző fegyvernemekhez tartozó tiszti karral együtt foglalta el, helyet adván a Kussevics zenekarának is, mely a Dom Sebastian gyászindulót játszta.

A szertartás után a II-ik műszaki ezred 20. tábori százada által készített: sziklasírbá tették a beszentelt koporsót, arezezal Budapest felé, a gyalogság megadta a tisztelő sortűzet, mire a genie-katonák befalazták a sírt, befedték fekete földdel s körülhantolták pázsittal, kavicsdarakból, mozaikszerűen keresztet rakva rá s e pár ismertető jegyet: „E. T. 1878.” A sír fölé aztán egyszerű fakeresztet helyeztek, az elhunyt nevével és katonai rangjával.

Megmutatták a képet *Márkus István* országos képviselőnek, ki mint arra is fölkerült tartalékos hadnagy s tábornoki hadsegéd jó ismerős a vidékkel s jó barátja volt az elhunyt bajtársnak, — s ő kértünk a következő sorokban egészíté ki a zvoniki temetőről s környékéről szóló leírást:

Szebb helyet alig választhatott volna magának az örök pihenésre a derék fiú és jó barát. Sirjánál szebb csak a fiatal élet volt, melyet a veszedelmes és szerencsés hadjárat utolsó jeleneteiben oly váratlanul fojtott meg az alattomos betegség. A völgy, melynek oldalában Trefort Ervin sirja fekszik, a Drina völgyének egy szűkebb mellék nyílása. Maga a Drina völgye is összeshorul itt, és a tulsó oldalról Mali-Zvornik erdős hegyei egészen átkönyökölnék a folyó kanyarulatán. Zvornik városa, a hegy és folyó közé szorulva, a hegyhát által el van takarva szemeink elől; csak néhány végső háza, egy mecsetje, s a kis keresztény templom tekintenek be a regényes völgybe. A városnak szennye, lármája nem hat el a keresztény temető szerény sírjaihoz, nem zavarja barátunk álmát sziklaágyában, melyet a bajtársi és baráti szeretet készített és díszített fel számára.

A sir jobbra a szerb hegység erdős, nagy hullámu gerinceire, s alant a Zvorniktól északra távolodó Drina folyására tekint. A folyó völgye hosszában néha tán még a hazai szellők is megtalálják. Szemközt a bosnyák parti hegység erdősen és kopaszon váltakozó oldalai szegik be a folyót. A mellékvölgy másik oldalán a Tuzla felé vezető út kezd a hegyoldalakra felkapaszkodni, egészen — a képünkön már nem látható — Mramor rideg kupjájáig, melynek bozótos lejtőjéről régi „magyar sirok” tekintenek át az „új magyar sirra”. Mert jó barátunk nem fekszik egészen rokontalanul ez idegen földön. Őseink egykor sokat taposták és áztatták vérükkel e tájakokat. Régibb harcok áldozatai fekszenek ott a Mramor fetején a távol hazáról álmodozva. A vastag granit darabokról, melyek sirjaikat jelölik, az idő lekoptatott minden megkülönböztető jelet; de a nép hagyományában és ajakán megmaradtak azok: „magyar siroknak”. Pihenjenek békével elefedett régi és felejthetetlen új halottaink.

Úton, éjjel.

Földre szállott csillagoscska,
Pásztortűz a mely laposba',
Küldj sugárt az éjen át!
Hadd örüljön meg a vándor,
Messze édes otthonától
Hogyha felesillanni lát!

Fénybogárként az éjben,
Itt is, ott is, minden lépten
Egy-egy újabb láng kigyúl.
Környös-környül látja égni,
Oly hívólag, ah de néki
Nem jut egy is, annyiból!

Útja egy-egyhez közel mén,
Hol vidáman énekelvén
Jámor pásztor emberek,
Tűzők' fel-felcsitogatják
Hogy magasbra vesse lobját —
Ót is csalja a meleg.

De pihenni még korallja;
Még előtte hosszú pálya,
Meg nem állhat czél előtt.
Idegen tűz vig lángjátul,
Nyájás szótól szíve fájdul —
Ne is marasztalók őt.

Ót is várja valahol egy
Lobogó tűz, hogyha jól megy,
Oda ér hajnalra tán.
Nője halkán dalogatva,
Kis leányát csititgatja
S neve sutlog ajakán.

Szász Károly.

Rablóvilág.

— Egy bujdosó naplójából. —
(Folytatás.)

Augusztus második felének (1849) valamelyik napján lehetett . . . nem jegyeztem föl, mert egyik nap oly rettenetes volt, mint a másik, s valóban semmi kedvem sem lehet a naplóírásra; hja, ekkor éreztem, — drágán vett tapasztalás! — hogy az akasztófahumor miért oly ritka az irodalmakban — csak arra emlékszem, hogy kifejezhetlen fásultság, tompultság legalább is siberiai Reaumurfoka gémberítette meg kedélyeinket. Semmi sem birt fölvilágyozni; még beszélni is röstellettünk. Szótlanul ültünk egy százados barátommal magán fogatunkon, s egykedvűleg jartattuk szemeinket a mellettünk menelő, mult századi, de neki éppen jól illő ódonssággal egyenruházott orosz lovasságon, mivel hogy éppen valahol csak kelle pihentetni szemeinket, ha már éppen nyitva voltak — és hallgattuk az előttünk, majd hátrább rendes ütemben vonuló gyalogság fegyvermezt szokásos szent éneklését, mely az egésznek valami ó-tamentomi színezetet adott, mivelhogy füleinket sem tartottuk érdemesnek bedugni, tehát valamire csak kelle hallgatnunk . . .

S a mi még szellemi részünket illeti, hát csak gondolkodtunk is valami fölött, sőt valónkak e része volt még tagadhatlanul legtevékenyebb. Gondolkodtunk, illetőleg keresgélünk valami világos pontot, valami vigasztalót, valami nyílást a menekülésre, valami eszmét, melyért még érdemes volna élni tovább . . . de valóban egyelőre nem találtunk semmit; csak éreztünk inkább valamit, egy homályos, de annál mélyebb, erős sugallatot, melynek alig birtunk nevet adni: az *ijjuság*

sugallatát, mely 22 éves szíveinket biztatta, s nem engedte a kétségbeesés martalékán esni. A hazáért már nem lehet meghalni, halálunk már nem használ neki, nem mentjük meg vele; de élni még lehetne, legalább önmagunknak, s ki tudja, talán még később a hazának is . . . De vajjon megmenthetjük-e életünket? A csatatér megkímélt bennünket, de vajjon kegyelmez-e a — bitó?

Négyen ültünk a kocsiiban. A hallgatás még inkább növelni látszék a pillanat súlyát, de a beszéd oly nehéz volt, mint a fűtyi annak a félénknek, a ki erdőn megy át éjjel, egyedül; végre egyik társunk megszólal:

— Ejh! már mindegy, hiába; ha föl nem kötnék, s életben maradok, élni fogok önmagamnak; kereskedő voltam s ismét az leszek, igyekezem meggazdagodni, s anyagi jólét s kéjelem örömeibe fulasztani a honfi bánatot . . .

— Igazad van, — mond a másik, — én katona voltam, katona is leszek, itt vagy ott, akárhol; mindegy. Igyekezem nagyra vinni, nekem dicsőség kell minden áron, s ha magyar nem lehet, legyen török vagy francia, csak dicsőség legyen . . .

— Én meg festő vagyok, az is maradok. Kimegyek külföldre, művész hazája széles e világ! . . .

A hangulat egy kissé emelkedőben volt . . . és már most mintegy föl voltam hívva, hogy én is mondjak valamit saját vigasztalásomra. És elgondolkodtam, és beláttam, hogy társaim között alighanem az én sorom a legkilátástalanabb.

— Ti beszélhettek — mondtam nekik — ti mehtek világgá — találhattok életcélt; lehettek kalmárok, katonák, művészek, de én, én, — látjátok, én olyan vagyok, mint a lánczos kutya, ide vagyok kötve a földhöz, e nemzet életéhez; ha ez föl nem támad, én még magamnak sem élhetek, mert pályám el van vágva . . . művész hazája széles e világ, de — engem nem ért meg senki, az, a mi én ohajtottam lenni, a minék talán — születtem, csak mint magyar lehétnék; mindnyájatok közt én vesztettem legtöbbet . . . de éppen azért, én nem tudom elhinni, hogy elvesztett a haza, s azt hiszem vagyunk ilyenek többen is, és mi *virrasztani* fogunk a *tetszalott* nemzet fölött, és föntartjuk a hitet a föltámadásban; ez az én hivatásom, ha ugyan van még hivatás ez ország ege alatt . . .

— Ha ugyan föl nem akaszt a német! — kiálta föl, vadul kacagva negyedik társunk a kocsi mellett, oldalvást balra mutatva, s egyszersmind hirtelen leszökve az ülésből.

A Boros-Jenőtől Aradnak vezető út itten balra kanyarodott, s egy kis berek előtt, az út szélén, gúlába rakott fegyverek mögött, egy század osztrák vadászt pillantottunk meg. Egymás szeme közé néztünk mindannyian, s kölesönösen konstatálhattunk arczaikon egy kis szemérmes elhalványulást.

Herkulesek, vagy nem — de az bizonyos, hogy mindnyájan a válton állottunk. Bár elhatározók már előbb, hogy — jöjjön a minek jönne kell — mi nem csavargunk se a hazában, se azon kívül, megadjuk magunkat, mindamellett egy pillanatig mégis haboztunk, mert az oroszok váltig hitegettek bennünket, hogy

nem adnak osztrák kézbe, hanem egyenest haza, szülőföldünkre leszünk elbocsájítva. De e habozás még csak szavakban sem nyilvánult, nem legalább egymás közt. Csak kocsisunk nézett hátra kérdőleg (egy régi hanover-huszár, ki tisztí szolga minőségben volt velünk) s csak ennek mondtam annyit, hogy — félbal, hajtsen az osztrák katonaság elé.

De negyedik barátunk némi megvetéssel fordítá hátát nekünk s jobbra neki váltott a negyed órai távolban barnuló erdős hegyeknek.

Mi haszna akarnék fogalmat szerezni az érzésről, mely e pillanatban a szót megfagyasztotta ajkainkon? Ha az istenség a napot, mint valami vendéglős a gázt egy csavarintással egyszerre fényes déliben kioltaná, e meglepetés aligha idézne elő mélyebb lehangoltságot annál, mint a mely e perczen az egész fogoly csapatban uralkodott. Tehát nemcsak a haza, de talán mint egyének is el vagyunk veszve, önmagunknak is meghalva! Épen az tette igen gyanussá a dolgot, hogy az oroszok négy-öt napon át oly gondosan titkolták, tagadták, hogy végre is az osztrákok kezébe játszanak bennünket! Valami nagyon rossz, a legrosszabb várhat itt ránk, és ök ezt tudhatták, hogy szükségesnek tartották az ámitást! E gondolat foglalkozott mindenki. Fásult egykedvűség fogott el mindenkit, senki sem törődött többé semmivel. Minden semmivé lett! e gondolat volt irva minden homlokokon.

De a mint a végzetes válton balra fordultunk, jobbra tőlünk nem ugyan nagy, de az általános lehangoltság csöndjében föltűnő zaj ébreszté föl kíváncsiságunkat. Meg kell jegyeznem, hogy a Boros-Jenőn fegyverét lerakott sereg már teljesen föl volt oszolva, taktikai egység nélkül péle-méle volt abban együtt minden fegyvernem: lovas, tűzer, gyalog, szekerész, vadász, közember, tiszt stb. — De mindnyájan fegyvertelenek voltunk, s jobbról-balról az orosz hadsereg képeze sorfalat. E sorfal azonban önként megnyílt azok előtt, kik menekülni akartak az osztrákok elől és mint mondani szokás, szemet hunytak azok előtt, kik jobbra a hegyek felé vették útjokat. Ezzel azonban két Hunyady-lovas nem elégedett meg, hanem neki ront „mir nichts, dir nichts” egy uri fogatnak, melyen honvédtisztek vagy tán magasb tábori rendőri tisztviselők ültek, és azon argumentummal, hogy az osztrák akasztófára gyalog is elmehtek, nekik pedig nagyobb szükség lesz a lovakra, kifogták a két szép lovat, lehányták róluk a szerszámot, és fölülvén rájuk, szépen elvágattak a meglepetésükben habozó orosz sereg szeme láttára.

Hogy ennyi ember közt, hogy az orosz kíséretben sem találkozott, a ki ez örületnek tetsző erőszakossággal ellen fölépjen, az csak onnan magyarázható, hogy mindenki valósággal „elbáméskozott” a vakmerőség e hihetetlennek látszó, káprázatos nyilvánulásán. Az orosz tisztnek mintha mulattak volna e jelenet meglepő rendkívüliségén, s mintha csak azért várokoztak volna, hogy meggyőződjenek, ha vajjon, a mit látnak, csakugyan valóság és nem álom-e? Egymás szeme közé néztek, s a mint a merész ököljog-bajnokok eltűntek a sorfalon túl, valósággal fölka-czagtak, s a szláv nyelvhez értő tiszt

szolgánk magyarázata szerint így kiáltottak föl: csókolni valók!

Az oroszok akkori magatartásáról érdekes adatokat közölhetnek, de az nem tartozván ide, csak annyit jegyez meg, hogy velünk a legmelegebben fraternizáltak, az osztrákokat szidták, megvetették, s úgy látszik, szintén iszonyodtak attól a földattól, hogy minket, kik magunkat nekik föltétlen megadtuk, az osztrák boszuvágnak kiszolgáltassanak. Itt sem akadályozták tehát egyáltalán a menekülést; közőmböseknek mutatták magukat, nem bánták, ha minél többen választák a jobb felé vezető utat, s nem is annyira átadtak bennünket az osztráknak, mint ott hagytak bennünket náluk.

Es jókora volt az a csapat, mely kivált a fogolyszállítmányból, az alföldi puszták irányában elmenekült, részben azon szándékkal, hogy mielőtt osztrák kézbe jut, előbb szülőföldjére térjen, övéit még egyszer meglátandó és a mig lehet, magát elrejtendő; részint pedig, hogy a „guerilla” háborút folytassa, hiszen — még áll Komárom! . . .

S a mint az osztrák vadászok elé érve, még egyszer visszapillanték a szomszéd hegyoldalon vonuló csapatra, úgy tetszett, mintha egy terhes jégfelhőt látnék benne, mely nagy darabon el fogja verni az ország határát . . .

S ugy is lőn. A forradalmakra is illik a mondás, hogy „a szellemektől, melyeket földéz, nem egy könnyen szabadul”. Az egyes huszár ama szellemes nagyítása, mely szerint „karja ugy bele tüzesedett a vágásba, hogy két óra múlva a felserek alig birták megállítani”, teljesült nagyban is, és a tömeg fölingerült oroszán nem egyhamar tudott lecsillapulni a rab kalitában és a reá rakott lánczokban is.

Es fájdalom a következés azoknak adott igazat, kik a legyőzött, megalázott osztrák hadak boszuérzetétől a legrosszabakat várták . . . sőt bizonynyal azok föltételezését is messze tulszárnyalta a hóhérlás . . . Ekként, eleinte kivált, a menekülés, a „guerilla-harc” czime alatt megnyílt brigantaggio némileg politikai mozgalom színezetével birt, később pedig, midőn e színezet zománca lehámlott, a közönséges rablóvá kárhoztattak kétségbeesése annál szilajabbá, minden emberi tekintetet levetkőztető fajult.

Az osztrák katonai hatóság eleinte azt hitte, hogy a katonai rögtönítelő bíróság kérelhetlen s buzgó működése képes lesz a bajnak elejét venni. Szeged főterén, a várkapu előtt, e vérbíróóság ülészése már egészen mindennapi dolog volt.

A nép kerülni látszék a fájdalmas látványt, s rendszeren csak igen kevés ember állta körül a négyszöget, mely a rabló behozatala után azonnal összeülő statárium keretét képezte. Talán csak azok tekintettek oda egy rövid pillanatra, kik, mint magam is, kíváncsiak voltak, ha nem találak-e ott egy ismerős arcot, hogy látásától elbucsuazzanak, mert kegyelemről, de még csak halasztásról is itt soha szó sem volt. Elég volt annak megállapítása, hogy az illető „fegyverrel kezében” fogatott el, rendes foglalkozást kimutatni nem tudott, tehát „futó betyár” volt.

Különbönn annak, hogy a „halál fiainak” utolsó percében ily kevés nézőjük volt, talán még sem csupán a politikai

érzelgősség volt az oka. A rögtön-ítelő bíróság egyik tagjának, épen a kissé magyarul tudó, de szörnyen tótos kiejtéssel beszélő századosnak olyan esodálatos kappan — ah, ez mindennapi ahhoz képest! — inkább vadpávaszerű hangja volt, mely ellen még a szegedi embernek halászledezett gyomoridegei is föllázdak. Ugy tudom, hogy vics csel végződött neve, s nemzetiségre rácz volt. Akármit mondott a vallatot, mindenre csak azt szokta nyerteni: „Az sem igaz!”

Különbönn az illetők nem sok alkalmat adtak neki hangja szörnyeszerűségének fitogtatására. Az elfogottak közül leginkább csak azok vallottak, a kiknek volta képen nem volt mit vallaniok. A kik csupán menekültek, létüket föntartani igyekeztek azzal, hogy a birka- vagy marhasültet vették ott, a hol épen találták: az ilyenek tiltakoztak a rablás vádjá ellen. De a már igazabban „engagirozott” valódi rablót arról leheté fölsírnai, hogy ez mindjárt az első kérdésre: „Hogy hinak?” ezzel felelt: „Nem tudom.” És ha mégis nagyon faggatták és türelmét veszté, legfőlebb jól összeszidta az egész törvénszéket.

Vizontagság- és kalandteljes gyermek s ifjú korom s legutóbb a forradalmi hadjárat alatt mindig érdekes tárgya volt lélektani vizsgálódásaimnak az emberi lélek azon tulajdonsága, melyet bátorságnak nevezünk, már tudniillik legrendkívülbb fokozataiban; de megvallom, hogy a lelki nyugalom, az elszántság, halálmegvetés azon mérve előtt, melyet a társadalmi kárhoztottság e tragikus lényének magaviselete tanusított, összes lélektanulmányom, mint a lejárt óra, megállt és fölmondta a további utbaigazítást. Közel álltam, alig 5—6 lépésnyire hozzjuk, midőn az ítéletet kimondták, mely félóra múlva végre volt hajtandó. Legkisebb meglepetés nélkül, a hallgatás megvetésével fogadták azt többnyire, s fölemelt fővel, néma, mondhatnám elegans büszkeséggel, nyugalommal mentek ki a bitó elé, s ugy haltak meg, hogy a legszentebb eszmék vértanni sértőde botránkozhattak meg és méltán interpellálhatták volna az alkotó természetet, hogy mi különbség maradt tehát az ő és ezen emberek halálának tisztessége között. Valóban hazamenet rendszeren az a föltöti tünődés foglalkoztatott: honnan veszik ez emberek, micsoda erkölcsi forrásból e megfethetetlen resignatio nyugalmát? Egy vérese-képi, barna, szürös, sovány természetű kis fiatal betyár, 20—22 éves, a tiszta lelkiismeret teljes csalódásba ejtő nyugalomával plane hangosan kiáltá oda a törvénszékeknek, hogy az Isten majd megveri őket, a miért őt ártatlanul elítélik! . . .

(Folyt. követk.)

Kocsiverseny Rómában.

(Wagner Sándor festménye.)

Néhány hét előtt közzöltünk jeles festő hazánkfa, Wagner Sándortól egy képet, a római cirksók gladiatori játékaiból ábrázolt, művészi feldolgozásra felette alkalmas, drámai hatásu jelenetet. Ugyan ő töle mutatjuk be ez alkalommal e kép nem kevésbé sikerült penditját, egy másik cirksusi jelenetet, az aurigák versenyt, mely ugy a ráfordított tanulmány, mint a koncepczió, mint végre kivitel tekintetéből méltó párja az előbbinek.

Rómában vagyunk, a circus Maximusban, a világváros fénykorában. A köztársaságot elnyomott egyeduralom a legnagyobb pompát fejtette ki a játékokban, hogy a nép elfeledje szolgátságát. S a történelem föl is jegyezte, hogy a nép élt-halt a játékokért s lázongó követeléseiben egyszerre említette a kenyérrel: „Panem et circenses!” Kora hajnalban egész Róma talpon volt már, hogy a circusban alkalmas helyet nyerjen. A fogadások, melyeknek legnagyobb divatja éppen ezen korból esett, nagy mérvben történtek. Föl van jegyezve, hogy egy alkalommal maga a császár Octavianus Augusztus százezer sesterciát, hűga háromszázezeret kockáztatott; egyesek egész vagyonukat is rábízták ily alkalommal

csis helyéről leesve, a tova robogó lovak által a földön vonszoltatott. Minden kocsisnál volt ugyan egy görbe kés, hogy szükség esetében a szerencsétlenségek elkerülése végett az istrángokat elmetshesse, de magától érthető, hogy a szerencsétlenséget végleg még sem lehetett elkerülni, miután, mint képünk is mutatja, az neha keréktörés alakjában is mutatkozott.

Az izgatott jelenetek rendkívüli hatással voltak a közönségre. A római circusok, melyeknek hatalmas romjai Olaszországban ma is a legfőbb csodálat tárgyát képezik, nagy terjedelműk dacára oly módon épültek, hogy a több ezerre, néha százazrekreig menő néző közönség minden tagja az egész versenytér egy pillanat alatt

előtt éppen azon pillanatban megörökíteni, midőn a híres Gutta lovar egyik diadala talán már-már kétségessé van téve s a nagy nézőközönség kegyence hirnét s talán saját erszényét is feltéve, feszült várakozással néz a legközelebbi percz elé. De ezen általános megnyerő hatáson kívül igen nagy becses bir e mű a részletekben is. A római circus gondos tanulmányozás alapján egészen híven van visszatükrözve, a napfény s világítás, mely felrevont leplek alól árasztja el a tért, művésziileg van megosztva; mindenek felett azonban a nemes paripák oly élethűek s oly élénkek, hogy szinte azt kell felőlök gondolnunk, hogy ők is öntudattal vesznek részt a versenyben. Különösen figyelmeztet-

nek bejárót. Így Brazilián, Mexikón, Német- és Törökországon kívül minden nemzet tárlatát palotája előzi meg s az utat, hol e paloták állanak, nemzetek utcájának nevezik. A művészet csarnokai ezen palotákkal szemben vannak.

A marsmezői palota fő bejárójától kezdve az első nemzet, melylyel találkozunk, Anglia: öt épületet emelt a nemzetek utcájában és mindenik épület külön szükségnek felel meg. Az első olcsó városi lakot mutat, téglaszínrre festett betonból, két emeletet, erkélyes, három ablakos. Rovatos faloszlopai csak a fal közepéig emelkednek. Ablakai közül a két szélső az első emeletben csak fél-ablak; de ha az izlés hiányos is, az ár igen jutányos és sokan fognak ily házat rendelni.

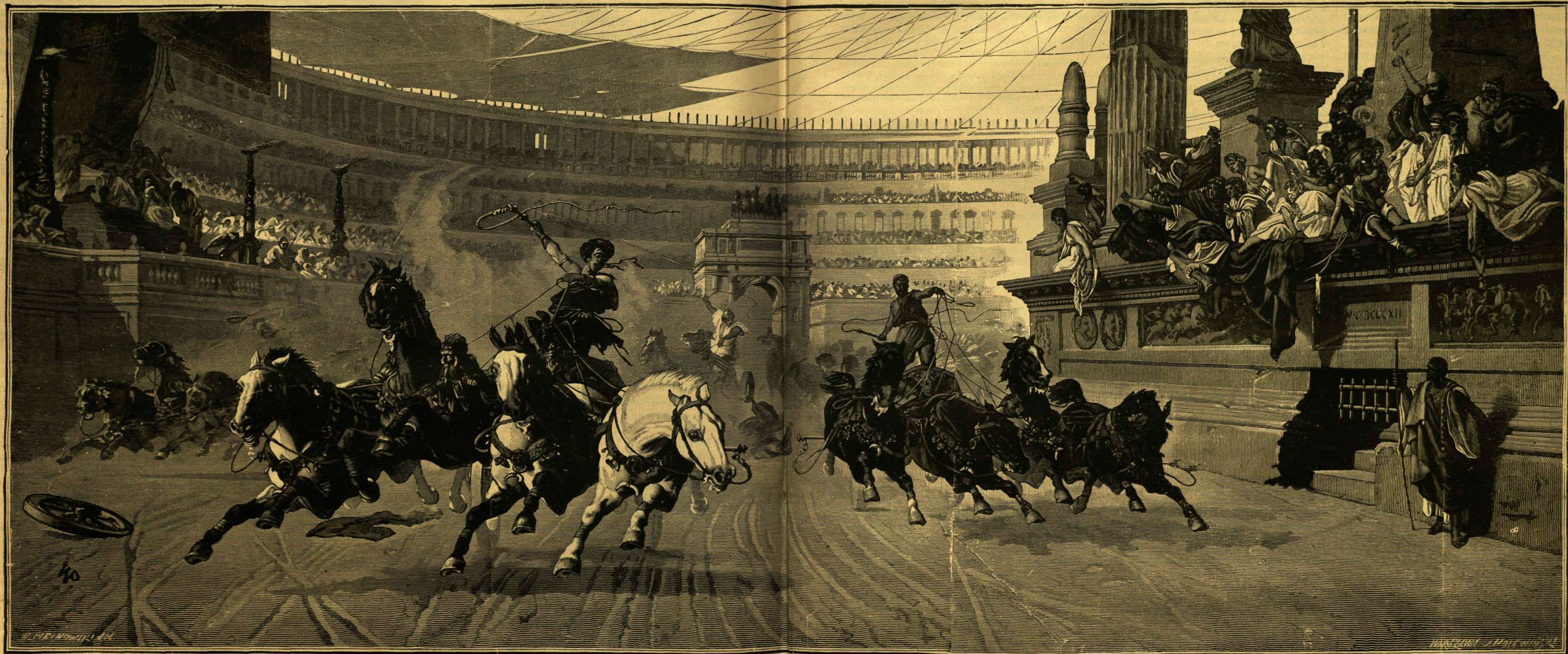
emeletet rovatossá parkányzat és faldiszítés válsztja el egymástól.

A harmadik épület toronyszerű góth épület, mely vagy egyetem vagy országház lehetne, ez is veres téglából és fehér kőből van építve, fehér parkányzatokkal. Ablak-íveit, melyeken oroszlán-fejek látszanak, virágos pártájú oszlopocskák tartják. Fedél helyett kő karzat emelkedik a ház tetején. Az ablakok setét színű és virágos tábláskái kerek vagy más alakú ólom lemezekbe vannak foglalva.

A következő épület régi angol házat utánoz. Faragott fából van, fehér vakolattal a faragások közt. Három kiálló részének mindenike hegyes tetőben végződik. Kis ajtaja az oszlop alacsony

Norvégia és Svécia két deszka házikóját üveges fa folyosó köti össze. A fa természetes színe, a veres fenyő-diszítések, az egyes részek pontos összefoglalása némi kellemet kölcsönöz az egyszerű lakoknak, melyeknek ablakai kerek ívűek és egyes részei emeletesek.

Az olasz bejáró a XIV. század modorában készült. A falazat veres égetett agyaggal van bevonva, melyet lombosztat ekesít. Az öt bejáró kerek ívei szürke márvány oszlopokon nyugosznak. De e márvány csak utánpótlás a cipolla márványnak, melyet az olaszok marmorideának neveznek, s melyben az erek még az anyag belső részébe is elnyulnak. Az épület két szögletét kellemes szárnyas nemtők díszítik, Monteverde művei.

KOCSIVERSENY RÓMÁBAN. — WAGNER SÁNDOR FESTMÉNYE UTÁN.

a véletlen szeszélyre. De nem — nem tisztán a véletlen működött itt közre. A római circusokban a vesztegetések, a lovaknak s kocsisoknak mesterkelt uton megmontatási napirendek voltak; s különösen a későbbi időkben nagyon is kevés verseny folyt egészen természetes módon.

A kocsiversenyek különben nem kevésbé izgatott jeleneteket idéztek elő, mint a gladiátorok küzdelmei, melyeknek borzalmat Wagnernek általunk nemrég közölt másik képe illusztrálta. A kis-kerekű római kocsi etébe, melyben a versenyzőnek felállva kellett maradnia, négy paripát fogtak rendszeren egymás mellett, úgy hogy a circusok szűk helyiségében a leggyakoribb esetek közé tartozott, mikor a lovak összeütköztek, a három összeütközött s a ko-

kényelmesen végigtekinthette, míg a mai versenytereken sokszor a távcsővel fölfigyvert szem is csalatkozik. A római nép ennél fogva a versenyzők legcsekélyebb előnyeit s hátrányait is észrevette, s izgatottsága minden perczben egyenlő nagy volt. Nincs egyetlen alak képünkön, mely közönyt avagy csekélyebb mérvű érdeklődést mutatna. A láz erőtt vett rajtok. A nők feledik az illemszabályokat, az aggodalom mozgalomokat tanusítanak. Csupa mozgás, türelmetlenség mindenütt.

Wagner képe e jelenetet mesterileg ábrázolja. Drámai ereje, elbeszélő képessége meglepő. Az egész kép oly élénk s oly világos, mintha a művésznek valamely titokteljes bűvészet segítségével sikerült volna az egészet kétféle év-

jük olvasóinkat ezen paripák alakjának művészi rövidítésére, mely magában véve ugyan a műbelbecsét nem emeli, de egyik fényes jele annak, hogy híres festő hazánkba még akkor is, midőn merészebb compositioikat alkot, képes úgy a természet, mint a művészet szabályainak egyaránt eleget tenni.

A nemzetek utcája a párisi világtárlaton.

Berger ur, a párisi kiállításon az idegen osztály igazgatója, pendítette meg az eszmét, hogy minden nemzet építsen a maga kiállításá-

A második épület hercegi lak, és a walesi herceg szobáit foglalja magában, hol ind izlésben készült butorokat, ritka porcellánt, gazdag szőnyegeket, aranyos tükröket, arany és ezüst-neműt lehet látni. E palota téglából és fehér kőből van alkotva, Erzsébet királyné korabeli díszítéssel. Az első emelet öt széles ablaka mellett apró gulácskák emelkednek. A középső ablak a kapu felett van és kétfelől szobornak való fülkével van ellátva. Földszint és fülkék a kapu mellett meg vannak kettőztetve és mások az ablakokat választják el. A homlokzat faloszlopokkal van ékítve és tetőzete egyenes vonalt képez, míg az ablakok csúcsai görbe kivágások után hegyesen végződnek. A homlokzat közepén látjuk az oroszlanoktól tartott czimert. A két

torház egyik oldalán áll. Ablakainak setét táblái ólom lemezekbe vannak foglalva. A brit korona czimerei díszítik a homlokzatot.

Mielőtt a következő házhoz érünk, pompás rostélyzat előtt megünnel el, mely fekete és aranyos. Helyről-helyre nehéz oszlopok griff madarakat tartanak.

Az ötödik fejjére vakolt fa épület Erzsébet korából való. Középső kiálló részét faragott oszlopok tartják. Veres cserép födele magasocská.

Amerika bejárója mázas fából való könnyű épület, melynek egyetlen disze az államok különböző czimerei; minden czimer aranyos keretben és cserfa koszoruban áll, felette levő madárral. Pénzt és időt kíméltek meg építői.

A középső nagy ívet és a négy mellék ívet mozaik-képek; az olaszok nagy emberei és a városok czimerei ékesítik. Tudósok és feltalálók vannak az első mellék bejáró felett, köztük a dicső Galileo Galilei, a második felett nagy hajókázók, köztük Columbus. A fő bejáró nevei legfényesebbek: Rafael, Florenz, Tizian, Róma, Dante, Milano és Michel Angelo. Építészek és zenészek díszítik a más két bejárót. Mind az öt iv veres függönyökkel van ékítve, melyeket aranybottos arany zsinorok tartanak. A mozaikok felett emelkednek a jelképes diadaljelek. A zenészek felett lant, az építészek felett háromszög és mérnöki eszközök. A fő kupon a királyi czimer, a csillagászok és feltalálók felett távcső és a Mercurius pálcája, a hajókázók felett földgömb és

vasmacska. A fő kup két oldalán vannak a föld-művelés és az ipar szobrai.

A japáni bejáró inkább templomaik ajtájához hasonlít. Két czövek szolgál oszloplal, két más alacsonyabb tartja a kereszt gerendát két-felől, melynek vége felfelé kanyarodik. A czövek és gerendák vége bronz tokba van foglalva. Az ajtó mellett levő deszka falon egyfelől Tokio, a mikádó lakhelyének terve, van ábrázolva, másfelől Nippon szigetének térképe. A fő ajtó mellett felfelé kisebb ajtó van, melynek oszlopai tarka festésűek. A főajtó hegyes fedele alatt santalfa deszkacsúgczifrán faragott párkánnyal, melyre ez van felírva: Japán. Két porcellán vízmeder, melynek vize lótnus virágból fakad, ékesíti a bejáró két oldalát. A miben kitűnnek a japánaiak, az a nádfonás. Egész talakat huznak be ily fonadékkal, és díszítésül hasított pálca négyzögeket, melyek néha kettősök, raknak alatt reá. Nádiból készült fedeles ülőhelyeik kis ablakkal vannak ellátva és közepén behajlott hegyes végűek.

A kínai bejáró palakó színi. Nyolczszögű ablaktáblákat ábrázoló fehér vonalakból áll falainak egyetlen díszítése. Fényes ellentét képez a setét színnel a veresre festett és hosszukás gömbökkel sűrűen megrakott ajtó, valamint a szeszélyes három fedél ezer czifraságaival. Az ajtó felett szörnyetegek örködnek, belepve a felkanyarodó feleket is. A legkisebb és legmagasabb fedelen sárkányok inganak. Tükrös párkányok futnak el mindegyik fedél alatt.

Spanyolország az Alhambrát utánozta, az arab építézet módorában. Arabeskjei-, csipke-faragásai-, csepegőkő-alaku díszítéseinek bőséget mutatja. Sugár oszlopok tartják az épület középső részét, melynek alját mázas felporzellán táblák képezik. Széles ablak iver fényes díszítéssel vannak körülvev. Az épület beljebb álló részén inkább rések vannak mint ablakok, de ezek is nagy ízléssel ékesítve és ellentétet képeznek az épület szárnyaival, melyeknek ablakai közep nagyságúak. Négy oszlop képezi a pitvart, mely téglaszíni, kék díszítéssel. Az araboknál szokásos virágos oszlopocskák itt is előfordulnak. A kapuszerű földszinti alakok czifra rozsdaszíni rostélyokkal vannak ellátva. Az egész épület falai vidám színezetű táblákkal bevonva. E táblák rajzai változatosak, a fő épületen négyzögeket képeznek, a szárnyakon csillogókat, a beljebb álló épület részein összefutó ferde vonalokat. Az arab stílus fő díszítési eszköze sok apró oszlop, melyek néha csoportosan fordulnak elő, ilyenek környezik a czifra ereszt alatt levő felirásokat, ilyenek futnak el a szárnyak párkányai alatt kék szalagokon, hol apró ívezeteket tartanak. A pitvar négy oszlopa pártáján felül mindegyik négy oszlopocskát tart, melyeken nyugszik a bronzot utánzó ivdíszítés. A fal mellett oszlopok kettősök, valamint az ablakok köztiek is a fő bejáró oldalán. A spanyol palota, színvegyület- és díszítőes névze kellemes összhangot mutat és a kiállítás remek épületei közé tartozik.

Mielőtt tovább mennénk a nemzetek utcájára leírásában, ez utca két fő ékítését kell említenünk. *Páris városa* díszépületét és a *képcsarnok* bejáróját, melyek két felől szemben vannak, Páris városa díszépületével.

A *képcsarnok* a palota közepét foglalják el, a Szajna felé van a *francia* képiállítás, a katonai iskola felé az *idegen* nemzeteké.

A *képcsarnok*okat három ívű széles tornác előzi meg, melynek tetején harmas kup emelkedik e felirással: festészet, építészet, szobrászat. Három óriási felporzellánkép lepi el az ívek belső falát és a képek mindenikén agyagból mintázott kapuk látszanak, melyek közül a középső a *képcsarnok* ajtáját képezi. E kapu nem csak dombormű, mint a más kettő, de oszlopait koronázó párkányával együtt egészen kiáll. Tetején kék porcellán égen görög templomot hord, mely alatt a művész istennője Minerva ül, két felől két nagy griff madár társaságában. Mindenik kapu oldalait porcellán képek, női alakok ékesítik, melyek közül a középső kettő a festészetet és a metszést ábrázolja. Az első és harmadik ív alatt tájképet látunk; magas fa terjeszti ki lombjait az ív tetejéig és alatta látszik a kapu párkányzatán fekvő Diána; két folyó, romok, oszlop a művész nevével (Deck); virág, csillogó farku páva, régi edény: ezek a képek mellékletei. Az első kapu mellett az építészet és a szobrászat alakjai láthatók, a harmadik mellett az ötvösmunka és az agyaggyártás.

Az ezzel szemben levő *idegen művészet* bejárója, első ívében, Flandrián módorában festett szerzetesek menetét mutatja, mely képen a művész a falfestést utánozta. Az ajtó feletti ív alatt minden egyesíve van, mi a porcellánfestést illeti. Aranyos koszorúk csillognak vörös agyag földön, dombor képek szomszédságában; az ajtó hosszában nagy virágfüzerek hordják aranyos szalagokon a nagy festők neveit, az ajtó két oldalán a művészet alakjai és két csillogó sphinx ötlük szemünkbe. Mind ezek felett látjuk Apollót négy tüzes lovával, de ez nem agyag, hanem festett gipszből készült. A harmadik ív alatt látunk fehér porcellán domborképet, mely Krisztust és angyalokat ábrázol fra Angelo da Fiesole után.

Páris városa kerti háza vasból és téglából van alkotva és égetett agyaggal meg felporzellán díszítve. Hat nagy homlokzat emelkedik szögletein, melyeket beljebb álló kerek fal köt össze. Oldalán oszlopok és függőnyös folyosó fut el és ennek párkányára fel van írva az épület belsejébe rejtett tárgy. Kőbányák, mintázat, alsóbb és felsőbb oktatás, rajz, Páris város térképe, köz-segély, városi és községi könyvtárak, árkszok, tűzoltók, ipariskola, kórház, örltek háza, csatornák. Az épület csinos vas párkányzatai kék színnel vannak élénkítve. Az épület két oldalán látszik a város czimere, habokon ingadozó hajó, e körülírással: Alma urbs Lutetia. Páris városa díszépületét virágos táblák és ezek közt levő utakon vas padok és szobrok környezik.

E kiterítés után folytatjuk a nemzetek fő bejárójának leírását.

Spanyolország után *Ausztria-Magyarország* következik, mely nem adott palotáját homlokzatának különös jellegét. Kilencz ívezete, melyet két-két oszlop tart, akármelyik országára lehetne, valamint két mellék szárnya is, négyzögű ablakaival. Az ívek közei szürke festésű nemtőket mutatnak, kik felett kitűnő emberek nevei olvashatók. Az első kettő: Széchenyi és Petőfi, hazánkat illeti. Azután következik Grillparzer osztrák szomorujátékiró, Fürich festész, Mozart, Donner szobrász, Fischer építész, Ressel a csavaronal feltalálója. Az ívek alatt szobrok állanak. Michel Angelo Buonarrotti, Albrecht Dürer, Beethoven, a görög művészet. Az épület tetejét a művészet, tudomány, kereskedés, ipar, hajókázás, bányászat, földművelés szobrai ékesítik.

A szomszédos *muszka* palota egészen fából van építve. A középső épület falai egymásra rakott szálakból állanak, míg a szárny-épületek deszkából vannak alkotva. Tornyos lépcsők és földött folyosók kötik össze az épület egyes részeit, melynek kivált erkélye és ablakpárkányai, kivágott fa munkát mutatnak és (valamint fa-oszlopai is) nemzeti színekkel vannak befestve, magas fedelei bádog fedényekkel bevonva. Az épület szárnyai közt czifra padok kínálkoznak ülőhelyekül.

Szajcs bejárója nem hasonlít hegyi kunyhóhoz. Széles kapujának alacsony íve szürke alapfalakra támaszkodik, melyek alacsony széles ablakkal vannak ellátva. A kapu feletti erkélyt nagy óra ékesíti, melynek harangjai kis haranglábakon csüngenek felette, s két pánzélos vitéz tartja az ütőket. A küpos mennyezet, mely ez óra fölött emelkedik, csillogas eget mutat és hegyes toronyvéggel ellátott fedél fejezi be az egész épületet. A kantonok színes czimerei teszik e bejáró minden díszét, valamint ablakainak sok alaku setét táblái, melyek közt szentek képei is láthatók. Egy mellékaftó fölbe ez van felírva: „Hazafti érzelem nélkül egy szabad nemzet államtudománya semmit sem ér.”

A következő pompás *belga* palota főépület, tornyos és mellékepületből áll. Az egész épület granitból és márványból van építve és 600,000 frankba került. Páris városa megvette e palotát. Nagy talapkövei a florenzi Pitti-palotára emlékeztetnek. Négy fekete és barnaszürkös márvány oszlop tartja két felől a tágas folyosó márvány karzatát. Ugyanily karzat van a fő épület ablakai előtt és kapuja felett is. A kapu felett fénylenek az ország nyolcz tartományának, nagyobb részt aranyos földű czimerei. Az épület falai téglából vannak építve, de ezek európaik. A *luxemburgi nagyherczégység* foglalja el a bejáró legnagyobb részét; kiálló tornya igen szép erkélyes, két emelet és egy ablakos épületét, mely egy XVI-ik századi spanyol palotát vett mintául. A mellette levő kapu a *monacói fejedelemséget* kép-

van alkotva. A karfákat tartó fő oszlopok párkányai és a folyosók közt, valamint a főépület ablakainak karfái alatt mélyedések vannak, melyeket egyes márvány koszákkal kötnek össze. A fő oszlopok, melyek egész a fedélig nyulnak föl, ott fenálló zászlótartót hordanak, míg egyes részein állatfők és világgömbök láthatók. A fő épület kettős ablakai előtt négy szobor áll, melyek a polgári szabadság négy nemét ábrázolják: a lelkiismeret-, beszéd-, sajtó- és gyülekezési szabadságot. Az első kelyhet és könyvet, a második könyvet és fátylát, a harmadik sajtót, a negyedik összekötött vessző-nyalábot tart. Felettök flandriai és francia nyelven ez van írva: „Minden belga egyenlő a törvény előtt; minden hatalom a néptől ered.” Ez a belga törvénykönyv első czikke. A tornyos nagy aranyos órája a harmadik emeletben látszik. Kúpiját, melynek levágott szögletei előtt kis erkélyek vannak, négy aranyos szélkelep ékesíti. Ilyen van a gomb felett is, mely áttört vas munka. A tornyos földszinti kapuszerű ablaka egyetlen üveg táblából áll. A fő épület minden csucsán sok kis gula áll, mint antwerpi épületeken is látható. Homlokzatán két aranyos oroszlan tartja az ország czimerét. A palota harmadik része erkélyes épület, melynek csucsán hol befelé, hol kifelé kanyarodó jóniai csigák látszanak. Az épület szárnyát ablakos csarnok alkotja. Az erkély faoszlopai is jóniaiak és alatt keskenyednek. Az egész palota modora a XVI. század végére vall, flandriai renaissance. Költői izlés és összhang minden egyes részében, fő érdeme.

A görög bejáró építői Perikles házat utánózták, mely előtt kis oltáron, sisakján sphinxeket hordó Athene áll. Felette fődéles erkélyt látunk jóniai faoszlopokkal és keskeny ablakkal, festett párkányzata oroszlan fejeiket és pálmafa leveleket mutat. A feje épület többi részén csak egy ablak van; a bejáró díszítése finom színes vonal és virágos párkányzat. Az Athenaeum alatt egy sor koszorú látszik.

A görögrel szomszédos *dán* épület vörös téglából van rakva és sárga vakolattal. Csucsá kanyargósan kivágott fal, melyet gula tetőz. Két emeleten átnyúló setét oszlopai nem kölcsönöznek semmi kellemet a modernküllő bejárónak.

A *közép-amerikai* bejáró homlokzata Belgium épületeire emlékeztet, mit onnan lehet magyarázni, hogy spanyol építészt Alba herczeg korában Belgiumból szedték tudományukat. Az épület sárgás színét semmi sem szakítja meg; díszítései, ablakai, párkányzata korinthis izlés. Teteje kis gulákat hord szögletein. Ragylok, oroszlanfejek, földgömbök és csigák látszanak ablakai felett. Márvány táblák és márvány fél-gömbök díszítik. A fő épület mellett elnyúl hosszú fődéles fa-folyosó mutatja az államok minden czimerét. E folyosót ékes kerek ívek tartják, melyeknek oszlopai korinthis modorban vannak ékesítve.

Négy ország: *Persia, Siam, Marokko és Tunis* csak egy épületet emeltek és mindenik az épület egy részén állította ki czimerét. Csak *Persianak* van kapuja, zöld csövekkel fődve. Bejárójának többi része virágos oszlopokból és falból áll, melyen rostély látszik. Ajtája szőnyeggel van bevonva, valamint a mellette levő siami ajtó, mely felett látszik a fehér elefánt. Ennek bejáróján fa oszlopok környeznek egy magas ablakot, melynek ékítése acélszíni levelekből áll, ily levelek és arabeskék töltik meg a homlokfal sikkját is, mely felett harmas toronyfedél emelkedik. Mindenik horgosan felkanyarodó fedél szarvakban és halfarkokban végződik és acélszíni hegyes gömbökkel van beszegve.

Marokkónak csak egyetlen rostélyos ablaka van két pásmakkal díszített fehér falon és czifra íveskékből álló párkányzata.

Tunis épülete terjedelmesebb mint *Marokkó*, de ennek is csak egy kiálló ablaka van fa rostélyzattal, rózsaszíni pásmakkal díszített fehér falon. Ajtájába be lehet menni és az ott kitárt szőnyegeket nézni. Fa karfával környezett kerek tornyocskára végzi be az épületet, melyen zászló leng. Az *anami* kiállítás is ugyanebben az épületben van.

A következő épület ismét négy országot foglal magában, de ezek európaik. A *luxemburgi nagyherczégység* foglalja el a bejáró legnagyobb részét; kiálló tornya igen szép erkélyes, két emelet és egy ablakos épületét, mely egy XVI-ik századi spanyol palotát vett mintául. A mellette levő kapu a *monacói fejedelemséget* kép-

viseli, míg két kis köztársaság *San Marino és Le Val d'Andorre* az épület tetejét foglalja el. A monacói ablak felett levő kék czimer három tornyocskával és ezen aláírással „Libertas” mutatja, hogy e korinthis díszítésű falrésze San Marino kis államát képviseli, míg a legfelső karfa két felől csimerral a Val d'Andorre köztársaságé.

A *portugall* bejáró valamennyi nemzetét közt a leggyazdagabb díszítési. Virágos díszítéssel tulterhelt göth modorban, sajtó- és gyülekezési munká előtt, mint a milyen a spanyol bejáró, hanem egy vegyes modorú zárda homlokzatát, melyből kitetszik, hogy a szaraczenok legyőzői nem vetették meg a legyőzöttek izlését. Lisabon mellett Belem külvárosában van a Santa Maria zárdája, ez szolgált mintául. Széles kerek ív kettős ajtót mutat, melytől közepén oszlop választ ketté. Ez az oszlop, melyen a király Don Fernando szobra áll, egyalaku nyolcz más oszloppal, melyek az ív mélyében körben állanak. Mindenik oszlop egy-egy nagy ember szobrát hordja, az első Vasco da Gama, a harmadik Camoens. Az oszloptő facsart szalag és körülfutó ág, mely görbe vonalú talpon áll, a párta töve griffmadár és teteje felirást tartó angyalokból van képezve. Minden szobor ágakból font mennyezet alatt áll, és ezt ismét virágos oszlopokból font oszlopok tartják, melyeket helyenként pálmafa-levelek kötnek össze. A kapu feletti domborképek az ország czimerét mutatják és két felől Krisztust a feszületen és az ország védszentjét Szent Lukácsot oroszlanával. Az épület két oldalán álló nagy emberek mennyezetei kis tornyocskákban végződnek, melyek az épületet tetező ékes karfák nyulnak fel. E karfa közepén áll tornyocskaszerű mennyezete alatt Szűz Mária. Talapjától lekanyarodó ágazatok képezik a kapu csucsát. A király mennyezete fölött levő kis szobor: Krisztus, összekötött karokkal. A király szobra mögött sugár két kis oszlopocskára nyulik fel két felől és ez oszlopok szenteket tartanak, egy nőt és egy férfit. Az iven azonkívül két fő is van: nő és férfi domborképe.

A portugalli építészet nemcsak a bejárónál igezi meg a nézőt, az egész osztály mindenütt a legékesebb templom vagy zárda utánzata. A gépek csarnoka felé Estremadura tartományában levő Batailha kolostor széles és alacsony ívei vannak előállítva. E kolostor győzelem után nyerte nevét. Ivei csavart és egyenes oszlopocskákra támaszkodnak és korinthis lombozattal vannak körvev. Az osztály szögleteit virágos és függő oszlopocskák ékítik, a párkányzat színi-, rovat- és ökröszemből áll, melyre korinthis lombozat és vedrek ereszkednek. A faldíszítés néha összefont ágazat, tetején gránát-almával.

Az osztály középső terme hegyes ívezetű és az ív fele rostélyzat alaku díszítéssel van kitöltve. Levelekkel díszített oszlopocskák tartják az íveket, minden ív közepén földgömb látszik. A hol bejárnak, csak függő oszlopfők vannak.

A harmadik terem kerek ívezetű és ékítése kisebb ívekből áll, melyek a nagyot megtöltik, még pedig egyszer kettesen és másodszor négyesen, mivel mindenik ív ismét kettőre oszlik. Az ívek oldalai és boltzata rovatos díszítési, boltzatán egymást keresztül világó inak látszanak. Az osztály hosszában négyzögű gyámoszlopok tartják a széles íveket és ezek díszítése vedrek körül kanyarodó sárkányok és széles vedreken ülő madarak. A hol be kell járni, itt is, mint az előbbi teremben, az oszlopok hiányoznak és csak párták csüngenek a légben. Az ívek díszítése koszorú és vasmacska alaku csüngők. A fő oszlopon néha állatok és emberfejek is fordulnak elő a sűrű díszítések közt. Az ország czimere keresztlen levő szögek, öt-öt a kereszt ötrészén.

Az utolsó bejáró a *nemetal földi*. Vörös téglából és feje köböl van építve a haagai városház mintájára. Terjedelmes kétemeletű épület, jobb oldalán toronynyúl. Két ajtaja közül az egyik a toronyban, a másik az épület közepén van. A felső keskenyebb emelet négy szoborral van díszítve: Ceres, Flora, a tudomány és Mercurius. Az épület közepén látszik a művészet szobra. Az ajtók és ablakok díszítései renaissance-koriak, a felső emelet két oldalán karfa vonul végig az alacsony fedél előtt. A tornyot is karfa övedzi, mely gulákat hord, ilyenek vannak az épület szögletein is.

S ezzel végére értünk a nemzetek utcájának.

De Gerandoné gr. Teleki Emma.

TIZENÖTÉVES KAPITÁNY.

VERNE GYULA REGÉNYE.

MÁSODIK RÉSZ. — TIZENNEGEDIK FEJEZET.

A ki bogár után indul.

A szalmaszál, melyhez Weldonné kétszög-beesésében fogózott, a Livingstone halála hírével kezdte szakadt. A menekülés e csekély s utolsó reményében is megcsalódva, látta, hogy meg kell alkudnia sorsával, de azért nem hogy elvesztette volna esztét, sőt teljes hidegvérrel mérlegelte az eshetőségeket s ígykezett vigyázni, hogy Negoro ki ne játszhassa.

Junius 14-én, az általa kitűzött napon, Negoro megjelent Weldonné börtönében, hogy ennek elhatározását megtudja s férjéhez irt levelet átvegye.

Weldonné a váltás-összeg felett nem vitázott Negoróval, bár ez készen volt rá, hogy alkudnia kellend. A helyett azonban, igen gyakorlati érzéssel, így szolt a portugallihoz:

— Ha üzletet akar ön csinálni, ne hiusítsa meg azt lehetetlen föltételekkel. Szabadságunkat ferjem megvásárolhatja az ön által kiszabott összegen, a nélkül, hogy ide jöjjön, ez országba, a hol ön maga a tanum, hogy lehet banni a feje emberekkel. Semmi áron nem akarom, hogy ferjem ide jöjjön.

Némi vonakodás után Negoro engedett; s megegyeztek, hogy Weldon urnak ne kelljen Kazondéba jönie, hanem csak Mossamedésig, a angolai part déli pontján fekvő kis kikötőig, s ott partra szállania; Negoro vezesse őt oda, s előre meghatározandó határidőre Alvez — ki a dologba be volt avatva s a haszonban is része leendett — vigye oda Weldonné, fiával és Benedek ural, s adja át őket ott, a váltásdíjig lefizetése mellett.

Igy megegyezvén, Weldonné levelet irt férjének, ily értelemben; Negoróra bizva, hogy ő magát, mint hű embert mutassa be Weldon urnál — mert erről a nő mit sem irt leveleiben. Negoro a levelet átvette s néhány négerfőt kísérve északra meg is indult. Miért északra? A Congo torkolatánál állomásozó hajók egyikére akart-e szállani, hogy elkerülje a portugall gyarmatokat kikötőt? Valószínű; legalább maga ezt adta okul Alvez előtt.

Elindulása után Weldonné azon volt, hogy lehetőleg jól rendezkedjék be arra az időre, a mit még Kazondéban, várakozásban kelle töltenie; a mi a legkedvezőbb esélyeket téve is fel, három vagy négy hónapra volt terjedendő. Negorónak Amerikába utazása s visszatérése legalább ennyit igényelt.

Weldonné nem akarta elhagyni mostani lakhelyét. Ott fiával s Benedek ural legalább aránylag elég biztosságban érezhette magát. A Halima jó szívű gondosság nagyban enyhítette elzárkózottságuk szigorát. Valószínű, hogy Alvez sem bocsátotta volna el onnan. A váltásdíjukból várható tetemes nyereség megérdemelte, hogy szorosan szemmel tartásák őket. Alveznek még szerencséje volt, hogy nem kelle oda hagynia Kazondét, másik két telepe (Bihé és Cassange) meglátogatása végett, a hol őt, az idő közben rendezett razzziákban Coimbra helyettesítette. Eltávozásá előtt Negoro is nagyon szívére kötötte Alveznek, hogy Weldonnének a gyermekének jó gondját viselje. Nem lehetett tudni: mi lett Herkulesből, s ha nem vészett el a kazondéi tartomány rengetegeiben, nem fog-e kísérletet tenni megszabadításukra? Alvez nagyon jól felfogta, mi értéket képvisel mindkettejüknek a Weldonné és övéi biztosságban léte.

A foglyok tehát tovább is azt az egyhangú életet folytatták, mint Kazondéba érkeztek első

napjaiban. A gyarmatházban ugyanaz az élet folyt, mint kívül rajta, a benszülotteknél. A nők ugyanazokat a gazdasági és háztartási munkákat végezték: a rizs-termést nagy famozsarokban törték, a tengerit úgy hánthatták és morzsolták, a mpafu-virágmagvaiból illatos olajat sajtolták, a pamutot úgy fonták kerekos rokkákön, szálás növénysejtekből szövötteket készítettek, maniokból lisztet örltek, banán-gyümölcsből pálmabort (malofu-t) erjesztettek, vagy bombé-t s más szesz-italokat készítettek; a házi állatokat gondozták, kecskéket, juhokat fejtek, teveszört szövöttek, baromfit tenyésztettek stb. szóval az egész majorság gondját és munkáját végezték; mialatt a férfiak pipáztak, bivalra vagy elefántra vadásztak, s rabszolga-üzemekhez razzziákra szegődtek el. Majd tengeri- és rizs-, majd rabszolga-aratás volt, mindeniknek megvan a maga idénye.

Mind e foglalkozásokból Weldonné asszony csak a nőkéinek volt tauuja a tanyaházban. Néha elnézte munkálkodásukat, ámbár meg kell valani, épen nem biztató vagy nyágyas arczintorokkal üdvözölték a „feje asszony”-t. Fajgyűlölettel tekintettek rá, a mit ő észre vévén, kitért utjokból, mikor csak tehetett. Egyedül Halima volt kivétel, a ki valódi gyöngéd rokonszenvvel viseltetett a feje nő és gyermeke iránt, kik viszont eltanultak tőle egyes szavakat nyelvéből, hogy megértethessék vele magukat.

A kis Jakab többnyire elkísérte anyját, ha ez az udvarban vagy kertben sétált, hogy a bekerített helyben legalább némi szabad levegőt élvezhessenek. Néha kedve lett volna ki is menni a kerítésből, hogy szabadabban futkározhasson; de anyja nem eresztette magát, Benedek urra bízni pedig nem lehetett. Oh, ha fiatal barátja Sand Dick itt lett volna!

Benedek ur, mint mindenütt, itt is jól találta magát. Hiszen bogarászhatott, a mennyit kedve volt. Boldognak érezte magát, hogy a tanya kertjében a méhek egy parányi fáját fedezte föl, mely a fakéreg szűrőgáta lyukaiba rakja sejtjeit; s a sphex egy fáját, mely idegen sejtkebe rakja petéit, mint tojásait a kakuk. A legyek külön-külön fajai sem hiányoztak a kerten át folyó patak mentén s szívesen hagyta magát tarkára csipdestetni az afrikai szünnyogok és bögyölők minden fajai által, csakhogy tanulmányozhassa őket — már a mennyire pápaszem és nagytű üveg nélkül lehetett. S ha Weldonné szemére vetette, miért hagyja magát a gonosz állatkák martalekál, azt felelte: „Ösztönök ez, kedves rokon; természeti ösztönök, azért nem haragudhatunk reájok.”

Végre egy nap, junius 17-én, azon a ponton volt Benedek ur, hogy a bogarások legboldogabkivá legyen. De ezt el kell beszélnünk, mikép „indult bogár után.”

Déli tizenegy óra lehetett. Kiálthatatlan hőség a major lakót a nap heve elől kunyhóikba vonulni kényszerítette, úgy hogy Kazondé utcáin egyetleneg benszülotte sem lehetett látni.

Weldonné, a földön ülve, a hőségtől elnyomva elszunyadt, s kis fia, ölébe hajolva, aludt. Maga Benedek ur is lemondott ily melegben bogarász kirándulásai örömről s hosszú lábait felhuzva, hanyatt fektűt a kunyhóban. Szemeit félig behúnyva, egyszerre valami zümmögést hallott, minőt a rovarok hallatnak, szárnyaik gyors összecsapkodása által, mely oly gyors, hogy vannak bogarak, melyek egy perc alatt tizenötezerszer csapják össze hártya-rőpeiket.

Benedek ur oly rövidlátó volt, hogy az orra körül zümmögő bogarak nemét és fáját csak annál finomabb hallása által bírta fölismerni; s úgy tetszett neki, hogy emennek a zümmögése előtte még ismeretlen ütemre megy, s így ez bizonyára új faj lesz.

— Miféle lehet? — kérde magától.

Felült, de csendesen várt, hogy a repkedő bogár annyira közeledjék, hogy megfoghassa. Hallgatózott. A kunyhó egy repedésén belopózott napsugárban nagy fekete pontot vélt himbálózni — de nem volt elég közel, hogy azt fölismehesse. Elhatározta, hogy csendesen vár s mozdulatlan, míg a bogár rá száll arczára, nyakára, vagy kezére — s eltűri csipését, csak hogy megfoghassa.

Végre a bogár fejére szállott. Már utána akart nyulni — de jobban meggondolta a dolgot.

— Ugy találom megfogni, fejem hátulján, a hajamban, hogy kárt teszek benne. Hadd mászszék előbbre. Ugy van, mászik már; homlokom felé érzem közeledni; apró lábai, hogy csiklándanak! Felséges bogár lehet! Csak az orromra másznie, hogy egy kissé szemügyre vehetném! s megláthatnám melyik rendhez, nemhez, fajhoz tartozik.

Igy gondolkodott Benedek rokon. De hol van az megírva, hogy egy bogár épen a homlokon le az orra hegyére mászszék valakinek, holott

A fölkiáltás némi rázkódással járt, a tudós e perczen nagyot prüsszentett (valószínűleg, mert a bogár nagyon csiklándotta az orrát) — s arra a gümös eszelény fölreppent.

— Átkozott! — kiálta föl most. S csodálhatjuk-e elkeseredését. Orrán tartani egy gümös eszelényt, széles szárnyakkal, a cicindéla-családból, a kendermag-bogarak legritkább fajtát, melyet az európai gyűjtemények közül alig bir egy-kettő s a bogarászok közül csak tizen sem láttak szabadon röpkedni... s azt elszalasztani, abban a perczen, melyben megfoghatta volna.

Benedek ur utána kapott, mind a két kezével — de tenyereit üresen ütötte össze; a martalék, gúnys zümmögéssel röppent tova.

Hajrá! utána!

Utána, ki a kunyhóból; utána tüskén-bokron át! utána az udvaron, a kerten, egész a kertésig... A bogár, mintha csalogatni akarná üldözőjét, alant röpült, majdnem a föld színén. Ha jól megelőzte le-szállt a fűre, ugy mászott odább; ha utólérte, ismét felröppent s tovább csalogatta.

WELDONNÉ ELSZUNYADT.

FÖLKAPTA A VÁLLÁRA S FUTNI KEZDETT VELE.

TIZENÖTÉVES KAPITÁNY.

mászhat a füle tövére is? S akkor meg sem láthatja. Soha még bogarász ily izgalmas percekét át nem élt. Igazán imádkozott: hogy a bogár csak vegye útját a homlokának.

Imája meghallgattatott: a bogár a homlokának vette az útját.

— Bár csak az orromra másznie! Én, ha neki volnék; oda másznám!

No már, akárki más, ha Benedek urnak lett volna, jól a homlokára csapott volna magának s oda csapta volna az alkalmatlan légy fajtát: az bizonyos! Ám a bogár ezt az ohaját is teljesítette a tudósnak. Lassan s ide-oda kerülő utakon, végre is az orrára mászott. Egészen az orra hegyéig. Ennél pompásabb helyet nem is választhatott volna magának. Félig kinyitva könnyű hártya-szárnyait, meghimbálta magát, mintha föl akarna szállani — de a közben egész mivoltában láttatta magát a tulboldog bogarászszal.

— Mindenható isten! — Benedek ur el nem fojthatta az öröm és meglepetés e felkiáltását — hisz ez egy „gümös eszelény!” (mandricora tuberculosa.)

A kerítés deszka-pallizádból áll, melynek alján, ha nehezen is, ki lehetett bujni. Kutyák és sertések praktizálták néha ezt az utat. Emberek még eddig nem igen jutott eszébe. De mire nem képes egy tudós bogarász, ha „bogár után indul“?

A gümös eszelény, szeszélyből-e, vagy ösztönyszerűleg, épen a kerítés alján mászott ki. Benedek ur gondolkodás nélkül hasra vetette magát s utána mászott, ki a kertből, a szabadba, hol egy néhány lépésnyire az erdő kezdődött. A bogár zümmögve röpült fel s az erdőnek vette az útját. Benedek ur utána, — be a sűrűbe, mind beljebb, de martalékát el nem vesztve szem (vagy inkább fül) elől, mert nem a látás, hanem a zümmögő hang vezette.

Ah, ha a sűrűben valamely fára talál szállni s annak sűrűjében mászik tovább: örökre el van veszve!

Benedek ur majd megörült e gondolatra. Alig tudta mit tesz, mint a bolond futott, a merre az a zümmögés vezette... be a sűrűbe, föl-fölbukva egy-egy fagyókérben, ágtól tüskétől meg-

megszaggatva; vér csorgott kékéről, kezéről; de csak utána, hajrá, előre!...

Egyszerre, a mint egy sűrűbe bonyolódni, egy óriási lény ugrik fel s ráveti magát. S épen a mint ő tett volna a gümös eszelénnyel, ha megfoghatja: az ugy eszte egyik kezével nyakon, a másikkal derékon s mielőtt észre vette volna, mi történik vele, fölkapta a vállára s futni kezdett vele a sűrűnek.

Igy lön megfosztva Benedek ur attól a dicselkedéstől, hogy mind az öt világrész legboldogabb bogarászának nevezhesse magát!

(Folyt. követh.)

Egyveleg.

London szegényeinek száma okt. elején 76,767 volt s ezek közül 39,327 a dologházakban s 37,440 saját lakásában segélyeztetett. Szept. hó utolsó napján (s ez az átlagos forgalom) 745 szegény vétetett ápolás alá, ezek közt 481 férfi, 224 nő s 40 tizenhat éven alul levő gyermek. Azon szegények száma, kik nem állanak rendőri felügyelet alatt, természetesen nem foglaltatik ezen számokban.

Szerdar Bahadur Neváb Gholam Hussein Khan.

Az angol-afgán viszály folyton mérgesedik. Sir Ali, Kabul emirje nem igen látszik béküléknek, s vakmerő gögje, ugy látszik, oly háboruba sodorja Afganisztánt, melyben az afgánok nemcsak mostani meggondolatlanságukért, hanem a mult idők barbarságaiért is megakolhatnak. Az angol kormány, mint azt egy legújabbban (okt. 30-án) érkezett londoni távirat tudatja, elhatározta, hogy új levelet intéz az afgán emirhez s nagyon világosan kifejtendi neki azon eljárás következményeit, hogy a brit követiséget fogadni nem akarja. Gholam Hussein Khan, a ki Simlából elutazott, lesz valószínűleg az ultimátum átadója. A nevezett afgán főnök, kinek arczképét itt bemutatjuk, van e fontos küldetésre kiszemelve, mint oly egyén, ki rendkívüli tapintata és államférfiúi bölcs belátása által az afgán emir tiszteletét bírja és ha valaki képes ő előtte hatást eszközölni, ugy az egyedül csak Gholam Hussein Khan; de más részről azért esik e fontos és kényes küldetés a nevezett kahnra, mivel ő az angoloknak kipróbált hűségű barátja, ki 40 éves nyilvános politikai és katonai pályáján az angoloknak jelentékeny szolgálatokat tett Indiában és Afganisztánban.

Vámbéry Ármin, ki Afganisztánnak egy részét beutazta, azt saját tapasztalataiból alaposan ismeri, a következőket írja nekünk nevezett kahnról:

„Gholam Hussein Khan, Tanknak, India egyik éjszak-nyugati tartományának örökös fejedelme, azaz nevábja (mit mi hibásan „nábob“-nak mondnak), sok tekintetben érdekes egyéniség. Születésére nézve afgán, még pedig a duráni törzs Alizai nevű ágából való s hogy őt Anglia az afgán királynál teljesítendő s a britekre nézve felette nagyfontosságú misszióval merete megbízni, az elég tisztán szól jelleme szilárdsága és becsületessége mellett. Hozzá tehetjük még, hogy Lord Lytton a többi angol szolgálatban levő afgán urak közül ép azért szemelte ki Gholam Hussein khan-t a küldetésre, mert tudta, hogy ifjú korától fogva barátságos viszonyban élt Sir Ali kahn-nal, és hogy ha valaki a gyanakodó és ingerlékeny afgán fejedelmet jobb utra térítheti, az első helyen csakis Gholam Hussein lehet.

„Most persze ellenkező ténnyel állunk szemben; de ennek bizonyosan nem Gholam Hussein khan az oka, mit egyébiránt a férfiú multja is elegendőleg igazol.”

Ez érdekes egyéniségről még a következőket jegyezhetjük föl:

Gholam Hussein khan legidősebb fia Asik Mohammed kahn-nak, ki Rundsit Singhi Maharadsah alatt álló Dere Ismael khan országa egyik tartományának, Tank országnak fejedelme volt. Tank tartomány katonai kormányzat alatt állott, az egész jövedelem Asik Mohammed volt, ki ennek fejében háboru alkalmával bizonyos számú katoná-

ságot tartozott adni. Apja halála után Gholam Hussein khan, Lahoreba ment és 1847-ben több más mohammedán főnökkel együtt az angoloknak segítségére sietett a lázadó Bej Maharadsah Szing ellen, kinek csapatait teljesen szétkergettek. Gholam Husseinnek jól esett az az elismerés, melylyel őt e hősi tetteért az angol parancsnok, Sir Frederik Currie, elhalmozta, ugy hogy pár hétre rá már Multan ostrománál találjuk, hol Napier gragnak, a mérnök-kari főnöknek tett igen nagy szolgálatot. Multan várát addig nem sikerült bevenni, míg nevezett khan nem ment a brit-indiai hadak segítségére, Dere Ismael khanban foglalkoztatván a felkelők szövetségeseit, miáltal Reynell Taylor nehánygyakorlatlan ujoncz-czal és két ágyúval megtámadván az 500 emberrel és 10 ágyúval ellátott Leki várát, azt bevette. Az ostrom alatt Doszt Mohammed kahn-nak, az akkori afgán emirnek fia, Azim khan nagy erővel indult meg Kabulból, azzal a szándékkal, hogy Gholam Hussein khan-t, az alizai afgán törzs főnökét lebeszélje a mohammedán hitsorsosai ellen való harcra; de a hős vezér és derék főnök rendületlen maradt hűségében az angolok iránt.

1851-től 1857-ig Gholam Hussein Bannuban maradt és békés időben ép oly fontos támogatást nyújtott az angol Reynell Taylor-nak, mint háboru-

ban. Kitérőn a forradalom, Gholam Hussein khan megint fölajánlotta kardját az angoloknak és egy lovas csapatot szervezett 2000 emberből és ezek parancsnokságát vette át Deredsatban. 1857-ben hat multani lovas csapatból egy lovas ezredet szerveztek az angolok és ebben kapott parancsnokságot a khan is Cureton ezredes alatt. A multani lovas ezred rövid időn a legvitézebb katonasága lett az indiai hadseregnek s tizenhat ütközetben harczolt a felkelők ellen. Ekkor kapta Gholam Hussein a khan Bahadur (Bátor) nevet, az érdemrend harmadik osztályát, a felkelő érmet és 60 font évi tiszteletdíjat. Érdekes és jellemző adomák bőveben keringenek a multani lovas ezredről; többek között egy diszgyakorlat alkalmával a multani lovas ezred egy-két csapatát tartalékol jelölték ki és annak természetét szerint a hadtestek mögé vezényelték. A multaniak nem akartak engedelmessé válni, azt hozván fel, hogy ők nem szoktak tartalékban harczolni, hanem többi társaikkal mellett és szemtől szembe kívánják látni az ellenséget. Csak midőn megmagyarázták nekik, hogy ez most nem valószínű háboru, hanem csak „vak parádé”, s majd lesz alkalmuk vitézségüket kimutatni, nyugodtak bele a tétlen szerepbe. A multaniak háboruban kártó és vitéz katonák, békében engedelmesek és nyugalmasak.

Midőn a forrongás leveretett és mindenfelé esend állott be, Gholam Hussein khan Kabulba küldötte az indiai kormány, hol 1863 ig mint a kormány afganisztáni képviselője rendkívül fontos szolgálatokat tett az angol kormánynak. Elkísérte az afgán hadsereget Heratba, és az afgán emirre minden körülmény között nagy hatással volt. Mind az indiai kormánynak, mind az afgán emirnek egyaránt megnyerte tiszteletét és bizalmát. Az afgán emir, Sir Ali, egy ízben így szólta róla: „Tudja isten az angol kormány kevés képviselőt küldött, ki érdemben és tapintatban oly kiváló volna, mint Gholam Hussein khan.” Visszatérvén Kabulból, Neváb rangra emeltetett és az indiai csillagnak (Star of India) tagja lett. Abban az évben a Bhawalpore állam hadseregének parancsnokává nevezetett ki, de erről az előkelő állásról egy kis kellemetlenség miatt leköszönt. Lord Napier őt a multani lovasezred belföldi parancsnokává nevezte ki és az 1873-ban tartott hadgyakorlatok alkalmával hadségeit elválasztotta. Midőn a Walesi herczeg Indiában utazott, Gholam Hussein khan az ő tiszteletére osztatott be és a Bannu tartományban kis birtokot és évi kegyepénzt rendelt számára.

Midőn Lord Lytton elhatározta, hogy követiséget küld Kabulba, a választás nem eshetett volna alkalmasabb embere, ki a küldöttség előhírnöke legyen. De épen az a körülmény, hogy az emir még Gholam Hussein khanra sem hallgatott, a ki pedig bizalmas embere és barátja, mutatja, hogy Afganisztánban komolyan működnek az angolok ellen. Gholam Husseinről egy pundsabi legjobb és legvitézebb katonája így nyilatkozik: „Gholam Hussein khan a szó igazi értelmében gentleman, a becsületességnek valódi lovagja, sorsosai között békéltető; nemes és jólelkű alattasai iránt. A mi őt mint katonát illeti, talán az egész birodalomban nincs kiválóbb nálánál. Mig Indiában olyan férfiak vannak, mint Neváb Gholam Hussein khan, és mig az indiai tisztek meg tudják őrizni az ő barátságát és hűségét; addig nincs mit tartanunk a határainkon belül uralkodó viszályoktól.”

Arcképén, melyet itt közlünk, névalírás is rajta van.

A főváros régi temetői.

Ki az, ki temetőm meglátja, ne érezze magát? mint gyermek, mert föl, hogy az elhunytak visszatérnek, mint férfi, mert tudja, hogy a föld semkés vissza nem ad.

Esteira.

Midőn az utolsó falevelet is elkapja az őszi szél, midőn a dér letarolja a rét ékességét, s a dalos madár jobb hazába vándorol: a keresztény ember térdre omlik istene előtt, s megemlékezik a mulandóságról, temetőbe megy, kedvesei sírdombjához.

Halottak napja van, s az enyészett birodalmába siet mindenki. Por vagy és porrá kell lenned, memento mori! hangzik felénk a középkor homályából, a mulandóság eme nagy ünnepe. Mert minden romlandó és változandó, még a halottak országa is. A templomokba nem szabad többé temetkezni, a felhagyott temetők száma tömérdek, melyek fölött lehet hogy épen mulató czimborák ülnek naponta halotti tort.

Az egyház hajdan, örököve a holtak lelke fölött, védőszárnyai alá, a templomok köré gyűjté a hivek földi maradványait. A fővárosban is így volt egykoron. A plébániai szentegyházban, a ferencziek folyosóján, a helyőrségi és a Mátyás-templomban, meg a görög keletiek és g. katolikusok három temploma körül maig ott mohosul néhány czimeres sírkő, melyek alatt patrónus nemes urak és egyházi férfiak csontjai porladoznak.

A főváros legrégibb köztemetői szintén a templomok tövében terültek el. A plébánia-templom körül, a ferencziek kolostora tájékán, a mostani Curia telken, a sütő-utczában a legrégibb kórház (kesőbb török mecset) mellett, a szerviták udvarában s az új postaház helyén akadtak eddigelő temetők nyomaira.

A mint azonban a város nagybodott, a halottaknak helyet kelle engedniök az élők számára. Új temetők mérettek ki, s a század elején a Bel-, Lipót- és Terézváros számára a váci, a József- és Ferenczváros részére hasonlóan egy-egy temető jelöltetett ki.

E sírkertek mindannyian a vámvonalon tul vannak. Legnagyobb szerű, legékesebb volt közöttük a váci temető. S minő mostan? Akácza erdő, dus tenyészettel a gidres-gödörös terepen. A sírköveknek se hire, se hamva; valamennyi eladatott, hogy új nemzedék elhunytjainak tegyen új szolgálatot. Még a csontok sem maradtak „örök nyugalomuk” helyén, hanem kiásvatva, közös sírba takarítottak el a kerepesi-uti temetőben.

Gyermekkoromban bejártam a főváros temetőinek minden zegé-zugát, s nem bántam meg a részant időt. Minden egyes temető egy-egy lapja a város történelmének, s ki ezek lajstromát bírja, családani dolgokban első rendű hitelességű okmányokra, a sírkövekre hivatkozhat. Csak a váci temető egymagában véve is, mennyi kiváló egyéniséget zárt hideg ölébe. Ott állott a temető közepén egy nagy vörös márvány emlékkő, mely a váci utra nézett, s rajta e sorok voltak olvashatók: „Itt nyugszik néhai T. T. Perger János több n. vármegyék táblabírája, a magyar tud. társaság rendes tagja. Sz. Nagyváradon 1791. Meghalt Pesten Pinköd hó 25. 1838. Béke hamvainak.” A csoszlak előtt felejtethetlen Toldynk édes atyjának czimeres, nagy mécszkő-emléke fehéret: „Franciscus Schedel Bud. Post. Praef. Contragens, Denatus XXIII. Dec. 1833. A. Aetatis LXIX. Civis integerrimus, familiaris pater optimus.”

Az egyetem is nagy számmal volt képviselve a sorok között. Ott fektűt Eckstein Ferencz, kir. tanácsos, a Lipót-rend vitéze, orvoskari tanár (+ 1833) nevével és Anna leányával, Rosti Albertnével. E hármassírhoz egy nyíllövésnyire,

Nem célunk az egész temetőről hosszasan szólni. Vasvári Kovács úgy is elkészíté a

Ily esetek juttatják eszünkbe, hogy Széchenyi István egyik legkedvesebb terve, az Üdvölködé, e

Ballagi Aladár.

Viddin, 1878. okt. 28

A polgári kormányzók éppen így járnak el, parancsszóra iskolákat, templomokat építenek, az utózatok takarítatják, kórházakat szerveznek, utakat csinálnak, még pedig ha fölületesen is, de gyorsan készülnek. Figyelemük kiterjed még az egyes házakra is. Engedély nélkül nem szabad építeni, ha valaki építeni akar, akkor megkapja a hozzá való tervet. — A régi házak alaktalan

Nagy fordulatnak kell az osztrák politikában történni, ha ez így nem végződik; mert csak egyedül ő az, a ki még — nem gátat vethetne a dicsélzár egyesülésnek, mert az már képtenség, — hanem egy egészes politikával még most kezébe ragadhatná a gyeplőt és rendeznéne ügyeit, míg nála nélkül nem rendezik.

Ezt azonban nem a hegyek közt, hanem az Aldunánál kellett volna elkezdeni.

Okt. 25.

Csendes most itt minden; de azért kihaltak épen nem mondható; mert míg az érzékenyebben szított rész háza romjain elmélázva csibukozik s könyv pereg végig kiaszott arczán, vagy míg az egészen tönkre nem mentek rósa ruhába öltözve botlójuk előtt a kétségbeesést markirozzák: addig az élelmesebbek a virágzó kereskedések romjain értékes tárgyakat vagy az építéshez szükséges anyagokat szereznek össze és ideiglenes jellegű házakat épí-

Révai Miklós élete és munkái, a m. tud. akad.
ltal a Fraknoi-Horváth díjjal jutalmazott pályamű.
rta Bánóczy József. E művet annak idején az aka-
émiai bírálók egyhangulag s a legnagyobb dicsé-
etekkel ajánlották jutalmazásra. A mennyire futó-
agos átnézésből meggyőződhetünk, teljesen meg-

Az Athenaeum kiadásában megjelent: „A jogorvoslatok rendszere tekintettel a jogfeloldásra s a különbelő törvényhozásokra.“ A magyar tud. akadémiá által dícsérettel kitüntetett pályamű. Irta Zlinszky Imre kir. ítélő táblai bíró. A jeles jogtudós művében nagy alaposassággal tárgyalja a jogorvoslatok egész rendszerét, a felelőzést, a revíziót, emmissiót, paraszt minden mozzanatában, autánttér az átszármasztót hatálylyal nem bíró jogorvoslatokra s végül, különös tekintettel hazai viszonyainkra, a jogorvoslatok rendszerének reformjáról áll elő nézeteit. A 302 oldalra terjedő munka ára ft 50 kr.

Magyar vasuti évkönyv. Szerkeszti Vörös László,
iadja Mihók Sándor, a „Magyar Compasz” szer-

kesztője. 1878. I-ső évfolyam. Ára 4 ft. Mintegy harminczöt ives munka, mely eddig még ily együttesen nem közölt tájékoztatást nyújt a magyar és közös vasutak keletkezési viszonyai, fejlődése és mai állása felől, oly adatbővel, az adatok oly szabotossággal, mint ezt más mint szerző, ki a m. kir. közmunka és közlekedési miniszterium tisztviselője, nehezen is adhatta volna, miután ehhez az illető vállalatoknak mind engedélyokmányai, mind évi számadásai, mind egyéb a közérdeket érintő hivatalos tárgyalásainak és ügyeinek ismerete nélkülözhetetlen szükséges volt, s szerző mind ezzel rendelkezett. Fel vannak tüntetve hegyi vasutainak s azok a pályák is, melyek építés alatt állanak, sőt benne találunk a hajózási vállalatokról is több becses adatot, miket különben a mű ezime után, nem is vártunk. Ohajtható, hogy a mű jövőre is folytatva legyen, mire nézve különben is előjélül szolgál, hogy vasuti igazgatóságaink a jelen első füzet megjelenéséhez is számos előfizetéssel járultak, s a mű belbese után itélve, remélhető, hogy pártolólásukat jövőre sem vonják meg.

Jules Verne legújabb műve. A párisi Hetzel könyvtárus-cégnek érdekes mű jelent meg a napokban. Címe: „A nagy utak és nagy utazók általános története.” Szerzője: Jules Verne, a képzelt utazások híres írója. Verne műveinek magas irodalmi becsét különösen az képi, hogy az igazi utazásokat és földfedezéseket kimerítően, alaposan tanulmányozta; az a műve tehát, melyben a felfedező utak és utazók történetét tárgyalja, komoly, mely tanulmányok eredménye, s becsületére válik a jeles írónak.

„Havi közlemények” ezim alatt a Rosenberg testvérek ódon könyvkereskedése minden hó 15-én megjelenő könyvjegyzéket ad ki, az ismert antiquár-hirdetők mintájára; érdeklődők ingyen kaphatják meg.

Uj zeneművek. Pirmicz Frigyes budapesti zeneművész kiadásában három füzet jelent meg a népszínházi műsorozatból:

„A ripacós Pista dolmányá”, „A strike” s „A sárka csikó” népdalai zongorára; az első ára 90, a másodiké 1 ft. 30 kr., a harmadiké 90 kr. Ugyanez a műkereskedő kiadott két német kompozíciót is: „Kanapee-Marsch” Rosenzweig karmestertől, ára 60 kr. és „Zwei Lieder für eine Singstimme mit Begleitung des Pianoforte,” Schweidától; ára 1 ft 5 kr. — *Táborcsky és Parschnál* megjelent: „Bucsuinduló” zongorára íj. Fahrbach Fülöp a 23-ik gyalogezred karnagya hazánkban elterjedése emlékére; ez szerzőnek 125 ik műve, ára 60 kr.

A nemzeti színházban a múlt héten került először színre Augier, *Fourchambault család* -ja, az a színmű, amely a párisi Théâtre Françaisban a kiállítási egész időszak alatt csaknem minden más művet leszorított a deszkáról s a közönségre még ma is oly vonzerőt gyakorol, mint egy évtized óta ritka más színpadi termék azok közül, melyek nem látványosságokkal, izgató nudításokkal, sikamlósságokkal, hanem csupán a költészet és művészet egyszerű és nemes eszközeivel gyakorolnak hatást. Augiernek, a ki a francia nyelvű színirodalomban leginkább képviseli a finomságot s a valódi költői érzéket, — e művében az elesabított és elhagyott nő s a természetes fia helyzete a társadalomban van szemünk elé állítva, megkapó vonásokkal. Fourchambault egy gazdag kereskedő, kit neje esztelen pazarlása a bukás szélére juttatnak, melyből őt csak Bernard nagylelkű segítsége menti ki. Ez a Bernard senki más, mint a Fourchambault természetes fia, egy derék, igaz férfi, ki anyjával szerényen, megvonnulva él s ki szorgalmával és takarékoságával szép vagyonghoz jutott. A mese a magva körül érdekes alakok, megható jelenetek csoportosulnak művészi egészszé, mely rendkívül mély benyomást tesz a nézőre s színi hatást tekintetében is az első rangú színi termékek között biztosít helyet Augier e legújabb művének. A nemzeti színház most, a közbeeső operai előadásokat nem tekintve, szakadatlanul adja e darabot s a közönség a negyedik előadás alkalmával is már a délelőtti órákban mind elkapkodta a jegyeket, a mi örömdetes jelensége annak, hogy közönségünkben meg van még az érzék a tisztá, nemes művelzet iránt. A mű hősét, Bernardot Nagy Imre, anyját, a tisztas, nagylelkű matróztól Paulyné, Fourchambault-t a neje (Prielle Kornelia) által eléggé megbűnhődött gyenge embert Szigeti József, rozsol nevelt, de alapjában jószívű fiát Leopoldot Halmi, s az árva Letellier Marit, ki végre a Bernard neje lesz, Helvey

Laura szépen, igaz vonásokkal adják s alakításaiak némi jelenetben oly illuziót bírnak kelteni, hogy a néző nem szindarabot, de az életből vél látni maga előtt egy-egy megkapó mozzanatot.

A népszínházban, hol most folytatás, — „Kis herceg” uralkodik Soldosné művészi voltából, e hó 15-én a színházi alap javára érdekes előadás lesz, mert ezután a „Kornevilli harangokban” Soldosné éneklő Serpolette szerepét, Odry pedig Henryt. E hóban kerül még színre Csepregi „Piros bugyellár” ezimű népszínműve.

Közüintezetek, egyletek.

A magyar tud. akadémia okt. 28-án ülést tartott gr. Lónyay Menyhért elnöke alatt. A tárgyakat folyó ügyek elintézése képezte. *Fraknoi* Vilmos titkár mindenekelőtt két alapítványról tett jelentést. *Krucs* Krizosztom pannonhalmi apátnak akadémiai tiszteleti taggá történt megválasztása alkalmából a pannonhalmi apátság az akadémia-nak 1000 frtot adományozott, mely összeget 5 év alatt fogja lefizetni. *Lévai* Henrik 10,000 frtnyi adományának 5-ös kamatját (500 frt) évenként bocsátja az akadémia rendelkezésére, oly célból, hogy ez összeg időszakonként nemzetgazdasági és történelmi munkákra tüzessék ki pályadíjat. *Lévai* halála után a tőkét (10,000 frtot) az akadémia fogja adományozni. A legközelebbi évben a bölcsészeti és történelmi osztály fog ez alapítvány kamataival rendelkezni. Az üléis folyamában bemutatva továbbá a titkár az akadémia újabb kiadványait, és azon munkákat, melyeket különféle társulatok és kiadók ajánlódoktak az akadémia könyvtárának. Végül jelenté, hogy a nemzetgazdasági és természetudományi bizottságok megalakultak; az elsőnek elnöke gr. Lónyay Menyhért, előadója Beöthy Leó lett, a másodiknak elnöke Haynald érsek, előadója b. Eötvös Lóránd.

A Kisfaludy-társaság okt. 30-án tartott havi ülését Gyulai Pál elnököl s az első értekezést Greguss Ágost olvasta föl dr. *Pastiner* Gyula egyetemi tanártól ily cím alatt: „A művészi és nem művészi utazásról.” Az értekező azt a tételt fejtette, hogy az utazás a művészetnek forrása, de a művészi utazás nem függ sem a valóságtól, sem attól, hogy a művész érzetében kellemes hatást idéz elő. A művészi alak sohasem hat kellemetlenül, mint pl. a viaszalakok. A művészet nem valóság, hanem hasonmást akar adni s ezért a természetből leginkább eltérő anyagból lehet a leginkább művészi utazást alkotni. A művész, ha utazóknak akar, átváltoztat; pontos utazás nem lehet a művész feladata. Az anyag is különböző lehet. A művészeti utazásnak kifejezésében a valóság jellegének s a művész egységének egyaránt része van. A művészetben az egységiség, előadó nézete szerint, fontos s ezért az *olajnyomat* képeket határozottan *karosnak tartja az ismérés néze*, mertez csak gépies sokszorosítás. Minden tekintetben sokkal jobban ajánlható az országos képtár sokszorosítása a közönségnek, mely sokszorosítás valóban művészi. A felolvasott értekezés egyes állításaira *Greguss* néhány észrevételt tett. Majd *Szász Károly* olvasott föl a közönség tetszése mellett öt költeményt: „Az uton”, „Alkony-óra”, „Szűretkor”, „Régi verseimből”, „Pusztán”, melyek közül az első mai számunkban közöljük. Utána *Györfy Vilmos* olvasott föl egy részletet *Milton* „*Elvesztett paradicsomból*”, s Gyulai felszólította Györfy, hogy mivel Jánosi Gusztáv az évek előtt megkezdett *Milton* fordítással egészen elhaltatott, folytassa és végezze be ő az „*Elvesztett paradicsom*”-ot. Általános helyeslés bizonyította, hogy a másodolnok közökhajtást fejezett ki. — Következtek a titkári jelentések. *Molière*, „*Le médecin malgré lui*” („*Botsinálta doktor*”) című bohózatát két fordításban kapta meg a társaság, mely az indokolt bíráli jelentésre elhatározta, hogy az *Almási Tihamér*et fogja kiadni. — *Zichy Antal*, mint bíráli, ajánlja a Racine „*Esztér*”-e jó fordításának kiadását, erről azonban még egy bíráli, Györfy V., fog véleményt adni. — A titkár jelenté, hogy a társaság nem érhetne el azt a törekvést, mely szerint a *Toldy Ferenc* síremlékét már most, halottak napjára, fel akarta állíttatni, mert Vavra építész levele szerint: az emlék elkészítésével megbízott treszti hírneves czég a kitűzött időre nem szállíttatá ide az emlékművet.

A műcsarnok szerdától fogva zárva volt, s vasárnap nyílik meg újra. E négy nap alatt a *Deák-szobor pályázatra* érkezett mintákat állították fel. A pályázatban a többek közt két hírneves külföldi művész: Zumbusch és Warrington-Wood vesznek részt, kiket erre külön felszólítottak. A pályázat határideje az hó végével jár le s így pár nap múlva az összes pályaművek közszemlére fognak tétetni. *Zichy Mihály* nagyhatalú képe, a

„Démon fegyverei” továbbra is megmarad a kiállítás legvonzóbb tárgyának.

Mi ujság?

A királyi udvar a delegációk összejövetelével hosszabb időre lekötözik Budapestre és Gödöllőre. November 7-én a király kihallgatást fog adni a budai várakban.

A legöregebb huszár sírköve. Vasvári Kovács József, a népszínház tagja, a holtak e hí barátja, elhagyott sírjait kegyeletos gondozója, az új-arádi temetőt is meglátogatta s ott föltalálta a legöregebb huszár sírkövét, mely egyszerű népszerűség, tetején csákvál. A sírkő felirata az eredeti után híven leírálva, beküldte a Vasárnapi Ujságnak. Az érdekes sirtat következőleg hangzik:

Skultéty László
Egy huszár zászló
nevezetes viselőjének Herczeg
Coburg-Ezredjének — Fedi ezen kő itt
Holt tetemét
96 esztendő Számlált 80! — egyet
Szolgált. Mikor fölünk elvult.
Moszká — egy Törökkel kétszer
Burkuss hűt — Franciaival tizenkétszer
Harcolt E jeles holt.
Nyílt s egyenes volt jó szíve Fejedelmi
nek mindig híven
Emlékére a különös haroz fának
A Világ leg idősb katonájának
A mint ki érdemelte; E követ Ezredese
* emelte, legyen jutalma
S itt örök nyugalma
Kis — Asszony hova 19-ik Napján 1821.
Gróf-Eszterházi Vincze.

Bem sírja. Stoczek Károly hazánkban közelében Aleppóban járva, meglátogatta Bem sírját is. A hős tábornok a városban kívül egy magas dombon, a többi síroktól egészen elkülönítve, egy négyyszögletes fülkében nyugszik. A sír elhagyott állapotban van. Lapos kőfedele közepén meghasadt, az egyik oszlop derékban ketté tört, a porban hever, s az egész sírt benőtte a gaz. A magyar közönség kegyeletemesekély költséggel jó karba helyezhetné a forradalom e hőseinek sírját. Mehráz pasa, Bem volt hadsegéde, jelenleg Aleppo helyettes katonai parancsnoka, és dr. Legovszky Félix ottani ezredorvos örömmel elvállalná e tekintetben a megbízást.

Síremlékek. A kerepesi úti temetőben nyugvó művészek és írók sírjai közül ismét többet megjelölt emlékkövel a kegyelet, halottak napjára. Az év elején elhunyt *Sámi Lajosnak*, lapunk jeles munkatársának sírja közelében áll. Az írók és művészek köre *Réthy Mihálynak* készített emléket, s november első napján délelőtt avatták föl. Várady Antal mondott beszédet, Beresényi Béla pedig Szabó Endre által írt alkalmi költeményt szavalt, a színházi kardal pedig énekelte. Ugyanakkor avatták föl *Egressy Gábor* síremlékét is, a nemzeti színház számos tagjának jelenlétében. — *László József* kitűnő színművésziünknek a kolozsvári temetőben nyugvó porai felé is szép sírkövet emeltetett özvegye, melyet szintén halottak napján leplezték le.

Kossuth és a honvédek. Az 1848—49-iki harmadik honvédszázalójának még életben levő tisztjei — huszonkilencen — Szegeden találkozára gyűlven össze, s itt emlékül közös csoportban lefénykéztették magukat. Jankó Mihály volt százados a fénykép egy példányát elküldte Kossuthnak levél kíséretében; Kossuth gyönyörű levélben köszönte meg a megemlékezést, s levelet, melyhez arczképet mellékelte, s sorokkal végzi: „A korban, melyet élünk, nincsen számomra hely. Csak nézze meg, hogy mivé tett eugem az a rettenetes 30 év, azután dombra följára. Haszonlatlan lom, — mint haszonlatlan rom, a mit — képvisel.” A levelet, mely szomorú lemondással szól a jelenlegi állapotokról, testvérbarátunkban a Politikai Ujdonságokban egész terjedelmében fogjuk közölni.

A 90-ik születésnap. Közéletünk érdemteljes veteránja, *Bernáth Zsigmond* okt. 20-án ülte meg 90-ik születése napját az ungyemei tarnózi kastélyban. Nemcsak a családnak, hanem az egész környéknek ünnepe volt ez, s a megye és Ungvári városa is küldöttség által üdvözölte a veteránt, ki még pár év

előtt láthattunk a közelét terén, a képviselőházban, s a ki erőteljes agyagást most is. Az ünnepélyt nevelte a király üdvözlése. Báró Wenkheim miniszter levélben tudatta Bernáth Zsigmonddal az unalkodó szerencse kívánatát, „ki előtt tudva van, — mond a miniszter levele, — hogy e hosszú erénydús életet, ifjú éveitől kezdve késő agg kraig egyedül a közjónak áldozta, hogy rendíthetetlen jellemzilárd-sággal egyesíté törhetlen hűségét a legtisztább honszeretettel és hogy hivatalos pályáján színtgy, mint országos képviselői minőségben mindig a mérsékelt elvek köztisztetelben álló bajnoka vala. Az ünnepély vidáman folyt le a tarnózi kastélyban, számos felköszöntővel. A többi között az ügyvédi kar részéről történt felköszöntésre Bernáth Zsigmond azt felelé, hogy ő alighanem a legöregebb fisekális az országban; már 1812. szept. 10-én felesküdt prókator volt. Az isten éltesse még sokáig!

Gr. Szapáry László altábornagy jelenleg Budapestben időz. Pár nap előtt, a mint az utczán ment, a boszniai derék vezért, egy csoport megjelentette, a mit aztán a járó-kelők is szívesen viszhangoztattak, úgy hogy az altábornagy zajos ovációk közt jutathatt a városház-téren levő lakásához.

A legidősb választó. Pestmegye dunapataji képviselő választókerületének Szent-Benedek községében a jövő 1879-ik évre beírt 92 választó közül — valószínűleg az egész országban is — a legidősb választó 97 éves, neve P á k o z d i Benedek.

Rogear tanár ur, kinek épen oly érdekes, mint tanulságos irodalomtörténeti előadásait már öt év óta ismeri a fővárosi művelt közönség, közelebb is 16 előadást szándékozik tartani. Tárgyai (mintegy harmadik folytatás) megint a *XIX. századi francia irodalmi-történet* l vannak válogatva a következő sorrendben: 1. Bevezető előadás; a XIX. század jellemzése és az előadások programja. — 2. Mirabeau. — 3. Rouget de Lisle és a Marsellaise. — 4. Lamennais. — 5. Courir. — 6. Cl. Tillier. — 7. Petrus Borel és a csillagromantizmus. — 8. Michelet. — 9. Quinet. — 10. La Blanc. — Prondhon. — 12. Veillot. — 13. A Barbier. — 14. A párisi szalonok. — 15. A nő írók. — 16. Erekman-Chartrian. — Előadás, mint az előbbi években is, hetenként egyszer s a régi helyiségben (Aldunator, 32. szám I. emelet 6/a. ajtó) lesz. Kezdet esti 7 órakor. Az előadási napok utólagosan fognak meghatározatni s az érdeklettekkel közölteni. Belépti díj egy előadásra 1 ft; egy hónapra előre fizetve 3 ft., s valamennyi előadásra egyszerre fizetve 12 ft. A beiratások és fizetések az előadások helyiségében eszközölhetők naponként d. e. 10 óráig, vagy pedig az előadások alkalmával. — Rogear ur előadásait oly osztatlan tetszéssel fogadta eddig egy hallgatóság, mint a saját, hogy majdnem fölösleges azokra a figyelmet külön is felhívunk.

Dr. Lázár Gyula tanár, „Az ozmán uralom története Európában” című könyv szerzője, három este nov. 4., 5. és 6-án, a budapesti evang. tanoda disztermében fölválasztást fog tartani a szláv népek történetéről. Jegyek kaphatók Aigner L. könyvkereskedésében és Szemek és Mayer főtőzsdéjében. Helyárak egy-egy előadásra: ülőhely 1 ft, állóhely 50 kr.

Angol nyelvlecczék adására vállalkozik egy londoni születésű nő, Gyurmán Adolf elhunyt derék írótlarsunk özvegye. Ugyanó a főváros legelőkelőbb családánál már több év óta a legjobb sikerrel működik, miért is, főleg hölgyeknek, melegen ajánljuk. Tudakozódhatni látásán: só-uteza I. szám II. emelet 15 ajtó.

A m. kir. tud. egyetemi bölcsészet-hallgatók segélyező egyesülete felhívja a fővárosi és vidéki közönséget, hogy nevelők, correpetitorok és magántanítók végett ez egyesülethez forduljon. Felvilágosításokkal készséggel szolgál az egyesület titkára (egyetemi központi épület III. emelet, naponként 10-től 11-ig).

A hazatérők. A szerajevói fővárosi szállásról végre igazán jó távirati jelentések érkeznek. Például okt. utolsó napjáról sürgönyzik: „A Mollináry-ezred már elment hazafelé; ma indul az 52-ik Ferencz Károly gyalogezred is.” Országoszerzte lesik az ily híreket, és vára-várják, a ki személyesen is bebizonyítsa, hogy csakugyan megjöttünk. Most már valóban jönnek. A tartalékosokat, a régebbi szolgálati éveken járókat haza bocsátják. Bosznia és Herczegovínában a rendes szolgálati időre besorozattak maradnak, mintegy 80,000 főnyi hadsereg. Elég lesz-e, nem kell-e hozzá majd megint több, azt nem lehet most tudni, és nem is szeretik vitatni, mert most a békés hang az uralkodó, legalább Boszniát és Herczegovint illetőleg, melyek egyszerre ily makacs némaságba estek, hogy sehogyan sem akarják vis-

Szerkesztői mondanivaló.

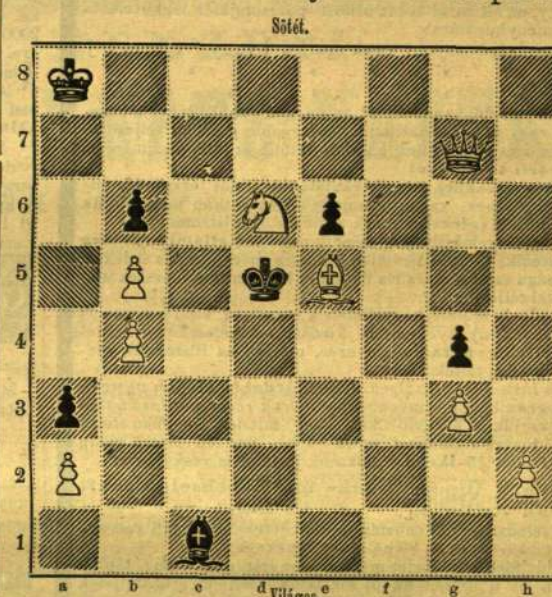
H—g. A Kladas megszállásáról szóló érdekes levél beküldését köszönettel vettük, s társalunk a „Politikai Ujdonságok” legközelebbi számában közöljük. M. D. Szívesen mondtunk véleményt, mert bár a beküldött három vers közül egyik sem közölhető, a tehetség nyomai meglátásnak rajtok. Kerülnie kell mindennek előtt az értelmetlen dagályt, minő az I-ben nyilatkozik; nagy szavak sokszor rejtene nagy trésségeit; aztán a képzeltetelen képeket, pl. „mint föl a mohó vágó éredek-özeánba” — ki bírja ezt elképzelni? Legsikerültebb a II. (Halottak estéjén), melyben egy pár, őszinte hang s azért szívhez szóló stófa van. Középe felé azonban elsőkélyül s végén sem tud kikerekedni. Félbe lehetne szakítani akármelyik stófánál, vagy meg lehetne toldani még egy párral; ez mindig a compositio gyöngöseségére mutat. Végül kifogást kell tennünk az ily rímek sorstól, kopsort; *erdőt keseregő*; *perszeméből*, *gyökér nő*, stb. nagyon is sűrű használatra ellen.

Egy gyilkos vezeklése (Menda a Fekete-erdő vidékéről). Kétségkívül német forrásból fordítva, mert a német ízt ugyancsak magán viseli. Fialat kori irálygyakorlatnak megjárja az ily fordítás, de sem a tárgy, sem a kidolgozás nem felel meg a mi közönségünk egészének, és különösen a tisztább ízlésének.

A Vasárnapi Ujság” megjelenésétől kezdve teljes évfolyamai hiánytalan, tisztán s bekvőte, rendes áron megszerezhetők Nagy-Kanizsán a „Zahai Közlöny” szerkesztőségében.

SAKKJÁTÉK.

987-dik számú feladvány. Klett Fülöptől.

Világos indul s a negyedik lépésre mattot mond.

A 982. számú feladvány megfejtése.

Obermann J-től.

Világos.	Fejlesztés.	Szít.
1. Vg8—d8	He6—d8: (a)	
2. Hg4—b6	t. sz.	
3. Hb6—f5 matt.		
1.	a.	Ff6—d8: (b)
2. Hg7—f8	t. sz.	
3. Hf8—e6 matt.		
1.	b.	He6—e7
2. b6—a7:	t. sz.	
3. V matt.		

Helyesen fejtezték meg: Veszprémben Fülöp József, Gelsen Gisinger Zsigmond, Sárospatakon Gérecz Károly. Nagy-Dobronyban Németh Péter. Kolozsvárt Kispék Árpád. Tatán Bláthy Ottó. Szekesfehérvárt Krécsy Béla. Budapestén K. J. és F. H. A pesti sakk-kör.

HETI-NAPTÁR. Okt. hó.

Nap	Katholikus és protestans	Görög Orsz.	Izraelita
3 V F 21	Hubert G. F 20	Ida	22 A 20 Albert
4 H	Borom. Kár.	Bor. Kár.	23 Jakab
5 K	Imre herczeg	Imre	24 Aretheas
6 S	Lénárd hitv.	Lénárd	25 Márczius
7 C	Engelbert	Karina	26 Demeter
8 P	Gottfried	Gottfried	27 Nestor
9 S	Tivadar vértan.	Tódor	28 Terenz
			138. Vajera

Held változásai. ☉ Holdtölte 10-én 3 óra 50 percz. raggel.

Tartalom: A zvoníki temető (képpel). — Üton, éjjel. — Rábolvilág. — Kocsisverseny Rómában (képpel). — A nemzetek utcaja a párisi világátalaton. — Tizenötös kapitány. — Egyveleg. — Melléklet: Szerdar Bahadar Nevab Gholam Huszein khan (képpel). — A főváros régi temetői. — Új Bulgária. — reskából. — Irodalom és művészet. — Közüntezetek, egyletek. — Mi ujság. — Halálhírek. — Szerkesztői mondanivaló. — Sakkjáték. — Hetinaptár.

Felölös szerkesztő: Nagy Miklós.
(L. Egyetem-tér 6. sz.)

csúsz és kőszvény
minden féléseget, ugymint: arcz-, mell-, torok- és fogfájást,
fej-, kéz- és térd-kőszvényt, tagzsaggyatást, hát- és
ágyékfájást.
Csomagokban 70 kr. és fél csomagokban 40 kr.-jával

Rockon Antalról, szerb-utca 1. Aradon; Henrici F. gyógyszerésznél Pozsonyban; Pecher I. E. gyógyszerésznél, Temesváron.

Professor C. Thedo's
Onionar-Extract.

(Szakáll-festeny.)

idézésére. — Hatása még ifjakknál is meglepő, és mindig biztos eredménnyel alkalmaztatik. **Egy üvegese 1 frt 50 kr.** — **Letét Budapesten: Török József** gyógyszerésznél, a király-utczában. 4893/4

at magyar irodalmi intézet kiadásában Budapesten (egyetem-
(n) megjelent és minden könyvtárunknál kapható:

NEMZETI
KÉPES NAPTÁR

az 1879-ik évre. ==

Szerkeszti: **ÁLDOR IMRE.** Ára fűzve 1 frt.

Katholikusk, protestánsok, görög, orosz és izraelita lapokkal. Bélyeg-illetékek. **Irodalmi rész:** A zálog- (a czimképhez). Két hazaáruló: Andrásy Gyula (a két képpel). Két világhírű város (négy képpel). Paulay Ede (képpel). Tóth Kálmán (képpel).

születéséről). Egy poros ország és nepe (ket képpel).
ró (két képpel). Ferencz Károly főherczeg (képpel).
v (képpel). A San-Stefanoi béke-kötés (képpel).
szus (képpel). A párisi világkiállítás (képpel). Az
gyűlés berekesztése. Gorove István (képpel). Római
a (képpel). Kossuth Lejós és Andrássy Gyula gróf

ya-rovar. Rabszolgaság Egyiptomban. Magyarország
 alos adatok alapján). Országos vásárok a magyar szt.
 Kamat-számítás. Cselédbért, árendát mutató tábla.

ÖS-NAPTÁR

1879-İK ÉVRE,
ÉS TANÜGYDARÁTOK SZÁMÁRA

adja az „Eötvös-alap” javára a

Szerkesztik:
ADÁR és LUTTENBERGER ÁGOST.

II. évfolyam.

7 jan. 28. (arezképpel). — Mendlik Janos (arezképpel). — György Vilmos. A molnárek ter Abraham. Az Eötvös-alap eszményi oldala. — Emlébeszéd tartotta P. Szattmáry Károly. — Utarak alánitása, szervezése s kezelése társaságban —

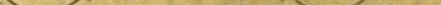
nes tanítógyűlés. — A mult 1877–78-ik tanév tör-
wik Teréz emlékezete. P. Szathmáry Károlytól.
— Titkári jelentés. — Az Eötvös-alap
ó könyvkiadványok jegyzéke. — Életképek és jel-
nyelvahagyományok gyűjtésére vonatkozó utasítá-

Eötvös-alap számadása. — Országos vásárok jegy-

Francia félbőrötésben frt 4.80.

Belgrádról Milanovátra szombaton, reggel az első **simonyi** helyihajó megérkezése után — E menet kedvező vizállás tartamáig **Orsováig** kiterjesztetik.

szolgálatára, netem es
zardán reggel, az első **zimonyi** helyihajó
megérkezése után.

zéké. —

